

VAASAN YLIOPISTO

Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö

Viestinnän monialainen maisteriohjelma

Elina Virnala

Poliisin viestinnän, poliisiaiheisen uutisoinnin ja
tilastoidun rikollisuuden suhde Pohjanmaan poliisin toiminta-alueella

Organisaatioiden viestinnän pro gradu -tutkielma

Vaasa 2020

SISÄLLYS

KUVIOT	2
TAULUKOT	2
TIIVISTELMÄ	4
1 JOHDANTO	6
1.1 Tavoite	7
1.2 Aineisto	8
1.3 Menetelmä	10
2 POLIISI OSANA VALTIONHALLINTOA	12
2.1 Poliisin rooli ja asema Suomessa	12
2.1.1 Poliisi organisaationa	14
2.1.2 Kansalaisten suhde poliisiin	16
2.2 Poliisin viestintä	18
2.2.1 Säädökset, määräykset ja ohjeistukset	20
2.2.2 Nykytila ja haasteet	21
3 POLIISI MEDIAYHTEISKUNNASSA	25
3.1 Funktionaalinen ja kriittinen viestintätutkimus	26
3.1.1 Media agendan asettajana	28
3.1.2 Toimittajan rooli portinvartijana	29
3.1.3 Toimittajien sananvapaus ja velvollisuudet	31
3.1.4 Journalismiin kohdistuva kritiikki	33
3.2 Median ja Poliisin suhde	35
3.2.1 Toimittajien ja poliisin yhteistyö	35
3.2.2 Erilaiset rikostyypit uutisissa	37
4 POLIISIAIHEISEN VIESTINNÄN TILA POHJANMAAN POLIISIN TOIMINTA-ALUEELLA	41

4.1 Rikostyypit ja aiheet tiedotteissa ja uutisissa	41
4.1.1 Tilastoitu rikollisuus	43
4.1.2 Pohjanmaan poliisilaitoksen tiedotteet	45
4.1.3 Poliisiaiheiset uutiset	47
4.1.4 Eroavaisuudet rikostyypeittäin ja aiheluokittain	51
4.2 Kielelliset valinnat	55
4.2.1 Huomioita tiedotteiden kielenkäytöstä	56
4.2.2 Tiedotteiden ja uutisten otsikoinnin vertailua	58
4.3 Yhteenveto	63
5 PÄÄTÄNTÖ	65
LÄHTEET	69
KUVIOT	
Kuvio 1. Poliisin organisaatorakenne	14
Kuvio 2. Kansalaisten luottamus poliisiin EU-maissa, 10 kyselyssä parhaiten pärjännyttä maata (Euroopan komissio 2016)	17
Kuvio 3. Suomalaisten luottamus eri instituutioihin	18
TAULUKOT	
Taulukko 1. Ensisijainen aineisto	8
Taulukko 2. Rikoslakirikosten määrä 1.9.–31.12.2018	45
Taulukko 3. Poliisin tiedotteissa esiintyvät aiheluokat	47
Taulukko 4. Yle Pohjanmaan uutisissa esiintyvät aiheluokat	48
Taulukko 5. Pohjalaisen uutisissa esiintyvät aiheluokat	50
Taulukko 6. Ilkan uutisissa esiintyvät aiheluokat	51
Taulukko 7. Liikenne-rikosten ja liikenne-aiheluokan osuus aineistosta	52
Taulukko 8. Liikenne-rikosten osuus suhteessa saman aiheluokan tiedotteisiin ja uutisiin	52
Taulukko 9. Henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten ja saman aiheluokan osuus aineistosta	53

Taulukko 10. Henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten osuus suhteessa saman aihealueen tiedotteisiin ja uutisiin	54
Taulukko 11. Huumausainerikosten määrä ja huumausaineet-aihealueen osuus aineistosta	54
Taulukko 12. Huumausainerikosten osuus suhteessa saman aihealueen tiedotteisiin ja uutisiin	54
Taulukko 13. Omaisuusrikosten ja omaisuuteen kohdistunut tapaus –aihealueen osuus aineistosta	55
Taulukko 14. Omaisuusrikosten osuus suhteessa saman aihealueen tiedotteisiin ja uutisiin	55
Taulukko 15. Oros tiedotteista ja uutisista	58

VAASAN YLIOPISTO
Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö

Tekijä:	Elina Virnala
Pro gradu -tutkielma:	Poliisin viestinnän, poliisiaiheisen uutisoinnin ja tilastoidun rikollisuuden suhde Pohjanmaan poliisin toiminta-alueella
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Koulutusohjelma:	Viestinnän monialainen maisteriohjelma
Suuntautumisvaihtoehto:	Organisaatioiden viestintä
Oppiaine:	Viestintätieteet
Valmistumisvuosi:	2020
Työn ohjaaja:	Heidi Hirsto

TIIVISTELMÄ:

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää Pohjanmaan poliisilaitoksen ja sen toiminta-alueen suurimpien uutismedioiden välittämä kokonaiskuva alueen rikollisuudesta ja turvallisuudesta syksyllä 2018. Tutkimuksessa keskitytään erityisesti siihen, mitkä rikostyyppit päätyvät tyypillisemmin poliisin tiedotteisiin ja uutismedioiden poliisiaiheisiin uutisiin, ja missä suhteessa ne ovat alueen tilastoituun rikollisuuteen. Myös otsikointi ja kielelliset valinnat ovat yksi tutkimuksen painopiste.

Tutkimuksen aineistona on Pohjanmaan poliisin tiedotteet sekä Pohjanmaan poliisilaitoksen toiminta-alueen tilastoitu rikollisuus ja alueen suurimpien uutismedioiden poliisiaiheiset uutiset. Lisäksi hyödynnetään poliisin ja median edustajien kanssa tehtyjä haastatteluita, joissa asiantuntijat avaavat omaa työtään koskevia valintoja ja prosesseja. Tutkimus edustaa kriittistä viestintätutkimusta, jossa hyödynnetään agenda setting -näkökulmaa ja portinvartijuuden käsitettä.

Tutkimus toteutettiin luomalla tiedotteille ja uutisille aiheuokat, joita verrattiin tilastoituun rikollisuuteen. Sen jälkeen aineistosta otettiin otanta, jossa tarkasteltiin uutisten ja tiedotteiden otsikointia ja niistä välittyvää kuvaa. Tutkimuksessa saatiin selville, että liikenne-aiheluokan uutiset ovat räikeästi yliedustettuna Poliisin tiedotteissa ja tiedotusvälineiden uutisissa. Myös henkeen ja terveyteen kohdistuneiden tapausten ja huumausaineet-aiheluokan uutisointi ja tiedottaminen on yleisempää, kuin mitä saman aiheuokan rikostyyppien tilastollisesti tapahtuu. Omaisuuteen kohdistuneet tapaukset ovat sen sijaan selkeästi aliedustettuna tiedotteissa ja uutisissa tilastoihin verrattuna.

Tutkimuksen pohjalta voidaan todeta, että poliisi ottaa tiedottamisessaan selkeää portinvartijan roolia, ja poliisiaiheiset uutiset kulkevat kaksinkertaisen portin läpi ennen uutismedian uutisiin päädyttyään. Poliisin tiedottaminen ja poliisiaiheinen uutisointi ei ole tiettyjen rikostyyppien kohdalla täysin realistista tai neutraalia. Poliisin viestintä on tulosten perusteella vastoin monia sen omia ohjeistuksia, määräyksiä ja säädöksiä.

AVAINSANAT: rikosjournalismi, poliisiuutisointi, poliisiviestintä, agenda setting, Suomen poliisi, portinvartija

1 JOHDANTO

Rikokset ovat kiinnostaneet ihmisiä jo satoja vuosia. Kiinnostus rikoksia ja niiden ratkomista kohtaan näkyy erityisesti populaarikulttuurissa, sillä aiheesta kertovia sarjoja, kirjoja ja elokuvia on lukemattomia. Rikosjournalismi on viimeisten vuosikymmenten aikana myös yksi kasvaneimmista journalismin aloista. Voidaan siis sanoa, että *rikos myy hyvin*. (Virtapohja 2000).

Tutkimusten mukaan media on kiinnostunut erityisesti henki- ja väkivaltarikoksista. Väkivaltarikollisuudella on erityisasema siksi, että se edustaa perustavaa repeämää sosiaalisessa järjestyksessä. Rikokset koetaan usein iskuiksi *meitä* vastaan, ja niistä uutisointi luo eräänlaista me-henkeä yhteiskuntaan. (Mäkipää & Mörä 2011: 207–212, Kivioja 2004: 62–63)

Sosiologisten tutkimusten mukaan rikokset kiinnostavat ihmisiä siksi, että ne paljastavat yhteiskunnan perimmäisiä arvoja. Yhteiskunnan ydinarvot muokkautuvat, kun rikoksista uutisoidaan ja keskustellaan. (Mäkipää & Mörä 2011: 207) Myös poliisi kiinnostaa ihmisiä yhteisöllisyyden nimissä, sillä poliisi koetaan muiden julkisten toimijoiden rinnalla ikään kuin yhteiseksi omaisuudeksi. Tämä johtuu siitä, että julkinen toiminta kustannetaan Suomessa verorahoilla.

Rikosuutisoinnin suhdetta rikosten todelliseen tilaan on tutkittu jo useita vuosikymmeniä. Useat tutkimukset osoittavat, että vaikka uutisointi tietyistä rikostyypeistä on aika ajoin lisääntynyt, ei rikosten määrä itsessään ole samassa suhteessa noussut. (Smolej 2011b) Rikosuutisoinnin ongelma onkin, että rikosten tilastoituun tasoon verrattuna uutisointi ei ole neutraalia tai realistista. (mm. Kivivuori ym. 2002: 28–38, 82)

Samaan aikaan kun media uutisoi rikoksista aiempaa enemmän, poliisin tiedottaminen rikoksista on haasteellista ja jopa puutteellista. Poliisi on kärsinyt viime vuosina kasvavasta resurssipulasta, joka on vaikuttanut osaltaan myös viestintään. Resurssipulasta johtuvan kiireen lisäksi poliisin viestintään vaikuttaa myös se, ettei

poliisilla ole kovinkaan tarkkoja säädöksiä tai ohjeistuksia siitä, millaisia tai mistä rikostyypeistä tiedotteita kirjoitetaan. Asia on jokaisen tutkinnanjohtajan oman harkinnan varainen asia. Tiedotteiden laatu ja määrä vaihtelevat paljon alueellisesti sen mukaan, miten korkealle tiedotteen kirjoittaminen priorisoidaan osana tutkintaa, ja miten paljon resursseja poliisilaitoksilla käytetään viestintään. Myös poliisin viestinnällinen koulutus vaihtelee paljon, sillä tiedotteiden kirjoittamiseen poliisilta ei vaadita mitään viestinnällistä koulutusta tai erityisosaamista. (Appel 2018) Myös Poliisihallituksen (2015a: 22) mukaan viestinnän koulutus on puutteellista poliisin alemmassa ja ylemmässä AMK-tutkinnossa.

1.1 Tavoite

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää Pohjanmaan poliisilaitoksen ja sen toiminta-alueen suurimpien uutismedioiden välittämä kokonaiskuva alueen rikollisuudesta syksyllä 2018. Tutkimuksessa keskitytään erityisesti siihen, mitkä rikostyytit päätyvät tyypillisimmin poliisin tiedotteisiin ja uutismedian poliisiaiheisiin uutisiin, ja missä suhteessa ne ovat rikostilastoihin. Myös esiin nousevat kielelliset valinnat erityisesti tiedotteiden ja uutisten otsikoissa ovat osa tutkimusta. Kyseessä on eräänlainen tapaustutkimus, joka tuo läpinäkyväksi sitä, millaisen kuvan Pohjanmaalla asuva ”keskivertokansalainen” saa oman alueensa rikollisuudesta ja turvallisuudesta seuraamalla poliisin ja paikallisten uutismedioiden viestintää, ja miten se kuva eroaa todellisuudesta. Pohjanmaan poliisilaitoksen toiminta-alueena on Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnat, joiden yhteenlaskettu asukasluku on 443 000 (Poliisi 2019e).

Tutkimus pohjautuu johdannossa mainittujen tutkimusten pohjalta tehtyyn olettamukseen, että poliisin tiedotteita ja poliisiaiheisia uutisia seuraamalla on mahdotonta saada neutraalia tai realistista kuvaa rikollisuuden tilasta, vaan tietyt rikostyytit ovat tiedotteissa ja uutisissa ali- tai yliedustettuina. Jo rikostilastoja ja poliisin tiedotteiden määrää tutkimalla on selvää, että poliisi joutuu tekemään priorisointia tiedotteiden kirjoittamisessa. Esimerkiksi vuonna 2017 Pohjanmaan poliisi on julkaissut 640 tiedotetta, mutta rikoksia on kirjattu laitoksen toiminta-alueella samana vuonna

57 929. On siis selvää, että vain minimaalinen osa rikoksista päättyy poliisin tiedotteisiin, paikallismedioiden poliisiaiheisiin uutisiin ja sitä kautta alueen asukkaiden tietoisuuteen.

1.2 Aineisto

Ensisijainen aineisto koostuu 1.9.–31.12.2018 julkaistuista Pohjanmaan poliisilaitoksen tiedotteista sekä Yle Pohjanmaan, Pohjalaisen ja Ilkan poliisiaiheisista verkkouutisista. Kaikki aineiston uutiset ja tiedotteet liittyvät nimenomaan Pohjanmaan poliisi tiedottamaan toimintaan.

Taulukko 1. Ensisijainen aineisto

Aineisto	Määrä (kpl)
Pohjanmaan poliisilaitos, tiedotteet	102
Ilkka, poliisiaiheiset uutiset	133
Pohjalainen, poliisiaiheiset uutiset	133
Yle Pohjanmaa, poliisiaiheiset uutiset	31

Kuten taulukosta 1 nähdään, kyseisenä neljän kuukauden mittaisena ajanjaksona Pohjanmaan poliisilaitos on julkaissut 102 tiedotetta. Ylen poliisiaiheisia verkkouutisia on 31 kappaletta. Pohjalainen ja Ilkka taas ovat julkaisseet kyseisenä ajanjaksona 133 poliisiaiheista uutista. Monissa tässä tutkimuksessa käytetyissä lähteissä puhutaan rikosuutisoinnista, mutta aineistoa kuvataan käsitteellä poliisiaiheinen uutisointi, sillä kaikki aineiston uutiset eivät sisällä mainintaa rikoksesta tai rikosepäilystä.

Kirjalliset, verkossa julkaistut tiedotteet valikoituivat aineistoon edustamaan poliisin viestintää siksi, että ne ovat poliisin viestintämääräyksen mukaan poliisin ensisijainen tiedottamisen muoto. Poliisi julkaisee valtakunnallisesti noin 13 000 päivittäistiedotetta vuodessa. Tiedotteet jaetaan medialle yhteisellä tiedotteiden jakelujärjestelmällä. Kansalaisten luettavaksi tiedotteet julkaistaan poliisin julkisilla verkkosivuilla kronologisessa järjestyksessä, josta ne on tähänkin tutkimukseen poimittu. Poliisin

tiedotteiden yhtenä tehtävänä on, että tieto välittyy samanlaisena sekä kansalaisille että joukkoviestimille. (Poliisihallitus 2015c; (Poliisi 2019d)

Aineisto sisältää rikosaiheita käsittelevien uutisten ja tiedotteiden lisäksi myös sellaisia, joissa käsitellään rikosaiheiden ja rikosepäilyjen sijaan esimerkiksi lupapalveluita. Myös näille tiedotteille ja uutisille on tutkimuksessa oma paikkansa, sillä niiden kokonaisuus aineistosta vaikuttaa omalla osallaan tutkimuksen lopputulokseen.

Toissijaisena aineistona tutkimuksessa on kyseisen ajanjakson rikostilastot, joita verrataan uutisten ja tiedotteiden välittämään kokonaiskuvaan. Poliisin rikostilastot ovat julkista tietoa, ja Pohjanmaan poliisi julkaisee alueellaan tapahtuneista ja ilmoitetuista rikoksista vuosittain mediatilaston, jossa kerrotaan kyseisen vuoden aikana ilmoitetut rikoslakirikokset. Tämän tutkimuksen aineistona käytetty tilasto on siitä poikkeuksellinen, että se keskittyy neljän kuukauden mittaiseen jaksoon. Tilasto on saatu henkilökohtaisesti tilastotiedustelun kautta Poliisihallituksen tilastopalvelusta, tarkemmin poliisin tulostietojärjestelmä PolStatista.

Yle, Pohjalainen ja Ilkka valikoituivat aineistoksi siksi, että ne kuuluvat Pohjanmaan poliisilaitoksen toiminta-alueen luetuimpiin ja suurimpiin uutismedioihin. Pohjalainen ja Ilkka kuuluvat I-Mediat-konserniin ja niillä on yhteistoimitus, kun taas Yle on Suomen eduskunnan alaisuudessa toimiva, valtion omistama mediayhtiö. Ylen toiminta on määritelty laissa (Laki Yleisradio O:stä 22.12.1993/1380). Näiden kolmen uutismedian avulla aineistoon saadaan edustajia sekä julkiselta että kaupalliselta puolelta.

Ilkka.fi-sivusto kerää kuukausittain noin 470 000 eri laitteen vierailuja. I-Medioissa käytetään mittausyksikkönä eri laitteiden vierailuja yksittäisten kävijöiden sijaan sillä perusteella, että on mahdotonta tietää, kuinka monta eri laitetta kullakin yksittäisellä käyttäjällä on käytössään. Sivulatauksia Ilkka.fi-sivustolla on kuukaudessa keskimäärin 2 300 000. Pohjalaisen vastaavat luvut ovat keskimäärin 265 000 eri laitteen vierailua ja 1 110 000 sivulatausta kuukaudessa. (Jokipii 2019). Yle Pohjanmaa ja Poliisihallituksen kirjaamo eivät useista tiedusteluista huolimatta pystyneet vastaamaan tiedusteluun lukijamääristä. Yleltä kerrottiin, että he seuraavat latausmäärien sijaan pääasiassa

artikkeleissa vietettyä aikaa. Voidaan kuitenkin olettaa, että Ylellä ja poliisilla on suuri määrä lukijoita jo senkin takia, että molemmat ovat julkisia toimijoita. Pohjalaisen ja Ilkan lukijoiden määrä on todella merkittävä suhteutettuna Pohjanmaan poliisilaitoksen toiminta-alueen asukaslukuun (443 000).

Tutkimuksessa käytetään lisäksi tausta-aineistona Pohjanmaan poliisin viestintäpäällikön Mikael Appelin (2018) ja I-Medioiden rikostoimittajan Sarianne Tekoniemen (2019) kanssa kasvatusten tehtyjä haastatteluja, joissa he avaavat poliisiaiheista viestintää koskevia valintoja ja prosessia.

1.3 Menetelmä

Tutkimus edustaa kriittistä viestintätutkimusta, joka pohjautuu lähtöoletukseen yhteiskunnallisesta ongelmasta: Pohjanmaan poliisilaitoksen ja sen toiminta-alueen suurimpien uutismedioiden välittämä kuva alueen rikollisuudesta ei mitään todennäköisimmin ole täysin realistinen tai neutraali. Tutkimuksen pohjana on Kuneliuksen (2009) opit joukkoviestinnän ja hallinnon välisen suhteen tarkastelusta. Kuneliuksen mukaan funktionaalinen näkökulma joukkoviestinnän ja hallinnon väliseen suhteeseen on kiinnostunut erityisesti siitä, mihin joukkoviestintää tarvitaan ja miten se palvelee tai mahdollisesti vaikeuttaa yhteiskunnan toimimista.

Rikosjournalismin tutkiminen on samalla myös yhteiskunnan ja kulttuurin pohjavirran tutkimista. Rikosuutiset eivät ole pelkästään juttujen tekijöiden käsissä, sillä uutiskriteerit kertovat yhteisön arvoista, yhteiskunnallisista suuntauksista ja kulttuurisista kipupisteistä. (Mäkipää & Mörä 2011: 207)

Tutkimuksessa hyödynnetään myös agenda setting -tutkimusnäkökulmaa, jossa ollaan kiinnostuneita joukkoviestinnästä yhteiskunnallisena vallankäyttäjänä (McCombs & Shaw 1972). Tämä sopii tutkimukseen erityisen hyvin siksi, että etenkin toimittajia pidetään niin sanottuina *portinvartijoina*, jotka määrittävät ja tekevät valintoja uutismediassa liikkuvista aiheista sekä uutisten sisällöistä (Huovila 1990). Agenda setting

-näkökulman mukaan tiedotusvälineet ovat suuri vaikutustekijä ihmisten asenteissa, arvostuksen kohteissa ja mielipiteissä.

Tutkimuksessa on kaksi vaihetta. Ensimmäisessä tarkastelen uutisia ja tiedotteita sisällönanalyysin keinoin muodostamalla niistä aineistolähtöisesti aiheuokat. Laatimiani aiheuokkia ovat esimerkiksi huumausaineet, kadonnut henkilö ja liikenne. Vertailen aiheuokkia sekä keskenään että suhteessa rikostilastoihin. Näin saan tiedon siitä, mitkä rikostyytit ovat aineistossa yli- tai aliedustettuina. Aineiston rikostilastoissa rikokset on jaoteltu valmiiksi rikoslakirikoksien mukaisesti. Tällaisia kategorioita ovat esimerkiksi liikenne rikokset, seksuaalirikokset, terveyteen ja henkeen kohdistuneet rikokset sekä omaisuusrikokset. Uutiset ja tiedotteet jaottelen sen sijaan ensin aiheen perusteella aiheuokkiin oman tulkintani mukaisesti siten, että jokainen aiheuokka kuvaa tiedotteen sisältöä ja aihetta. Vertaan sitten aiheuokkia rikostilastoihin ja tutkin, millaisessa suhteessa ne ovat toisiinsa. Toisessa vaiheessa muodostan otoksen uutisten ja tiedotteiden otsikoista, ja teen huomioita niiden kielenkäytöstä, yhtäläisyyksistä ja eroista.

Käytän tutkimuksessani hyödyksi myös Meltwater-yrityksen mediaseurantapalvelua, jolla on mahdollista seurata määrättyihin aiheisiin liittyvää uutisointia ja julkista keskustelua asiansanojen avulla. Tuon palvelun avulla esiin esimerkkejä siitä, millaisia vääristymiä rikosuutisoinnissa voidaan havaita pelkästään eri rikostapauksista tehtyjen uutisten määrää tarkastellessa.

2 POLIISI OSANA VALTIONHALLINTOA

Valtionhallinnon alaisen viranomaisen, tässä tapauksessa poliisin, viestintää tutkittaessa on tärkeää ymmärtää ensin kokonaiskuva, miten viestintä rakentuu organisaatiossa strategisesti ja mitkä toimintatavat, prosessit, määräykset, lait, säädökset ja ohjeistukset ohjaavat viestintää. Tämän vuoksi tässä luvussa käsitellään tarkasti ensin Suomen poliisia organisaationa, ja sen jälkeen poliisin viestintää yleisellä tasolla. Myös Suomen kansalaisten suhde poliisiin on olennainen osa lukua, sillä tutkimus tarkastelee rikollisuudesta välittyvää kokonaiskuva kansalaisten tasolla.

2.1 Poliisin rooli ja asema Suomessa

Yhteiskunta jakautuu neljään sektoriin: yksityiseen, julkiseen, kolmanteen ja neljänteen sektoriin. Julkiseen sektoriin luetaan valtiot ja kunnat. Valtiosektori pitää sisällään Kansaneläkelaitoksen, Suomen Pankin, yliopistot valtion liikelaitokset sekä itse valtionhallinnon, johon poliisikin kuuluu. Kuntiin ja kuntayhtymiin taas lukeutuvat niiden palvelulaitokset ja toimipaikat, jotka eivät ole yhtiömuotoisia, kuten päiväkodit ja sairaalat, kunnan hallinto ja kunnallinen koululaitos. (Vuokko 2010: 15; Tilastokeskus 2019)

Yksityinen ja julkinen sektori jaotellaan perinteisesti siten, että yksityinen on voittoa tavoitteleva ja julkinen voittoa tavoittelematon sektori. Asia ei kuitenkaan ole niin yksiselitteinen muun muassa siksi, että voittoa tavoittelevien yritysten ja yhtiöiden lisäksi myös kirkot ja seurakunnat lasketaan yksityiseen sektoriin. Julkista ja yksityistä sektoria yhdistää se, että niiden organisaatiot koostuvat tyypillisesti pelkästään palkatusta henkilöstöstä. Kolmanteen sektoriin kuuluvat järjestöt ja yhdistykset, jotka eivät tavoittele voittoa ja jotka toimivat usein vapaaehtoistyöntekijöiden voimin. Neljäs sektori on kaikkein epämuodollisin, ja siihen kuuluvat kotitaloudet, perheet ja ystäväpiirit. (Vuokko 2010: 15; Tilastokeskus 2019)

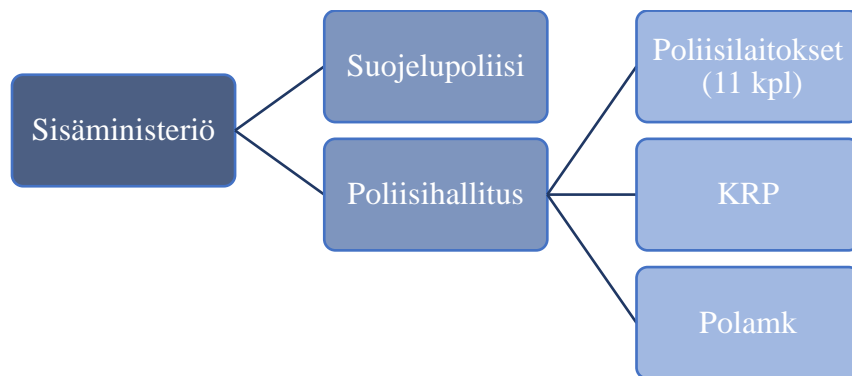
Poliisi on julkiseen sektoriin kuuluva, valtionhallinnon alainen turvallisuusviranomainen, ja sen pääasiallinen tehtävä on huolehtia Suomen sisäisestä turvallisuudesta. Poliisin toiminta rahoitetaan veroina kerätyillä varoilla. Poliisilain (872/2011) mukaan poliisin tehtävänä on ”oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen”. Lisäksi poliisin tehtäviin kuuluvat erilaiset lupahallintoon liittyvät ja muut sille erikseen säädetty tehtävät. Poliisi on kaikista julkishallinnon toimijoista eniten mediassa seurattu toimija (Poliisihallitus 2015a: 26).

Vuonna 1999 säädetyn perustuslain mukaan ”julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin.” Tämä tarkoittaa siis sitä, että kaikki poliisin toiminta perustuu lakiin, ja julkista valtaa käytettäessä on aina noudatettava lakia. Poliisi on ainut julkisen vallan toimija ja viranomainen, jolla on laissa määritelty oikeus voimankäyttöön. Sen lisäksi poliisilla on kuitenkin myös velvollisuuksia. Perustuslain mukaan julkisen vallan, eli myös poliisin, ”on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.” (Perustuslaki 731/1999). Luoma-ahon (2006: 39) mukaan julkiset organisaatiot, johon poliisikin kuuluu, ”ovat olemassa palvellakseen kansalaisia, joten niiden olemassaolon edellytyksenä on kansalaisten hyväksyntä”. Tämä näkökulma on tärkeää huomioida poliisin viestintää tarkasteltaessa. Poliisin tiedotteet eivät siis ole olemassa poliiseja tai poliisiorganisaatiota itseään varten, vaan niiden tehtävänä on tiedottaa kansalaisille tärkeistä ja ajankohtaisista asioista.

Poliisin toimintaa arvostellaan jatkuvasti, ja poliisin onkin otettava omassa viestinnässään huomioon, miten se pystyy perustelemaan ja oikeuttamaan toimintaansa. Osoituksena tästä ovat esimerkiksi uutisissa ja sosiaalisessa mediassa pyörivät kohut ja otsikot poliisin toimintaan liittyen. Yksi tuoreimpia esimerkkejä on lokakuulta 2019, kun sisäministeri Maria Ohisalo kertoi Twitterissä vaativansa selvitystä poliisin voimakeinojen käytöstä Helsingissä tapahtuneessa mielenosoituksessa (Räisänen 2019). Twiitti sai aikaan suuren julkisen keskustelun useassa eri sosiaalisen median kanavassa ja uutismedian uutisessa, johon osallistui kansalaisten lisäksi myös poliitikkoja ja eri alojen asiantuntijoita.

2.1.1 Poliisi organisaationa

Poliisin operatiivista toimintaa johtaa ja ohjaa sisäministeriön alainen Poliisihallitus. Sisäministeriö vastaa poliisin toimialan valvonnasta ja ohjauksesta. Suojelupoliisi toimii suoraan sisäministeriön alaisuudessa, kun taas poliisilaitokset ja valtakunnalliset poliisiyksiköt Keskusrikospoliisi (KRP) ja Poliisiammattikorkeakoulu (Polamk) toimivat Poliisihallituksen alaisuudessa. (Poliisi 2019a) Poliisin organisaatiorakenne on esitetty kuviossa 1.

Kuvio 1. Poliisin organisaatiorakenne

Paikallispoliisi koostuu 11:stä poliisilaitoksesta, joiden palveluverkkona on pääpoliisiasema, poliisiasemia, poliisin palvelupisteitä ja yhteispalvelupisteitä. Paikallispoliisi vastaa esimerkiksi lupapalveluista ja liikenneturvallisuudesta. Esimerkiksi Pohjanmaan poliisilaitoksella on pääpoliisiasema Vaasassa ja 11 poliisiasemaa ympäri maakuntaa. (Poliisi 2019b)

Keskusrikospoliisilla on kuusi toimipistettä ympäri Suomea, ja se on erikoistunut järjestäytyneen, kansainvälisen, ammattimaisen, taloudellisen ja muun vakavan rikollisuuden torjuntaan ja torjunnan kehittämiseen. KRP myös suorittaa tutkintaa ja kehittää rikostutkintamenetelmiä. Poliisiammattikorkeakoulu taas vastaa ”Poliisin tutkintokoulutuksesta, johtamiskoulutuksesta ja täydennyskoulutuksesta.” Polamk vastaa

myös poliisikoulutukseen rekrytoinnista ja opiskelijavalinnoista, ja lisäksi siellä tehdään poliisialan tutkimus- ja kehittämistoimintaa. (Poliisi 2019c)

Poliisin alaisuudessa työskentelee noin 10 000 henkilöä, joista poliiseja on noin 7150 (SPJL 2018). Väkilukuun suhteutettuna Suomessa on vähemmän poliiseja kuin missään muussa Euroopan maassa. Eurooppalainen keskiarvo on yksi poliisi 400 asukasta kohden, Suomessa vastaava suhdeluku on 1:733. (SPJL 2015)

Poliisilla on vuositasolla hoidettavanaan miljoona hälytystehtävää, 800 000 rikosilmoitusta ja yli miljoona lupapäätöstä. Pohjanmaan poliisi saa vuosittain noin 70 000 rikosilmoitusta ja rikostapauksia on vuositasolla noin 60 000 (Appel 2018). Poliisin toimintaympäristön ja poliisityön vaatimustason muuttumisesta viime vuosien aikana on puhuttu paljon. Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen (2018) mukaan keskeiset poliisityöhön ja turvallisuuteen vaikuttavat teemat ovat ”muun muassa maahanmuutto, kyberturvallisuus, jengiytyminen, syrjäytyminen, terrorismin torjunta ja hybridiuhat”. Kolehmainen lisäksi myös SPJL mainitsee poliisin työtä lisäävät uudenlaiset, vakavat uhat kuten ”jengiytyminen, järjestäytyneen rikollisuuden lisääntyminen ja pahimmillaan terrorismiin johtava syrjäytyminen” (SPJL 2018)

Yksi viime vuosien puhutuimmista aiheista on kuitenkin ollut poliisin henkilöstömäärän väheneminen. Kolehmainen mukaan viimeisten kymmenen vuoden aikana poliiseja on vähennetty yli 600:lla, ja saman suuruinen vähentyminen on odotettavissa myös vuosille 2020–2024. Lähitulevaisuudessa poliiseja olisi siis noin 1200 vähemmän kuin vuosikymmenen alussa. Vastaavasti muissa Pohjoismaissa poliisien määrää lisätään jatkuvasti. Poliisihallitus on esittänyt sisäministeriölle, että poliisien määrä nostettaisiin vähintään 7850:een.

Myös Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL (2018) on vaatinut poliisiresurssien nostamista vähintään 700 poliisilla. Suurin syy resurssipulalle on rahoituksen puute. Poliisien resurssipula on ollut mediassa esillä erityisesti kevään 2019 eduskuntavaalien aikaan, ja useat puolueet ovat luvanneet paneutua asiaan. SPJL:n (2018) mukaan poliisilta on jäänyt vuosittain noin 100 000 hälytystehtävää suorittamatta resurssipulan takia.

Myös Pohjanmaan poliisilaitoksen resurssipulasta on keskusteltu Pohjanmaan alueen tiedotusvälineissä. Soramon (2019a) mukaan yhdellä perustutkinnan tutkinnanjohtajalla on jatkuvasti useita satoja avoimia juttuja työpöydällä. Poliisilla on kuitenkin niin sanottu esitutkintapakko, jonka mukaan mitään poliisille ilmoitettua tai ylipäätään poliisin tietoon tullutta rikosepäilyä ei voi jättää ilman toimenpiteitä. Poliisilain mukaisesti poliisilla on mahdollisuus ainoastaan priorisoida tehtäviä. (Soramo 2019b)

Kaikesta huolimatta Suomen poliisi pärjää lukuisissa tutkimuksissa todella hyvin muihin maihin verrattuna. Maailman talousfoorumin (WEF) vuonna 2017 toteutetun raportin mukaan Suomi on maailman turvallisin maa, ja meillä on maailman riippumattomin oikeuslaitos. Suomessa on maailman vähiten järjestäytyntä rikollisuutta ja kolmanneksi vähiten korruptiota. Suomen poliisi ja sisäinen turvallisuus ovat kokonaisuutena toiseksi parhaat maailmassa. Myös viranomaistiedon saatavuus on Suomessa paremmalla tolalla kuin missään muussa EU:n maassa. Laillisuusperiaatteen noudattamista mitattaessa Suomi on kolmanneksi paras maa koko maailmassa. (Tilastokeskus 2018)

2.1.2 Kansalaisten suhde poliisiin

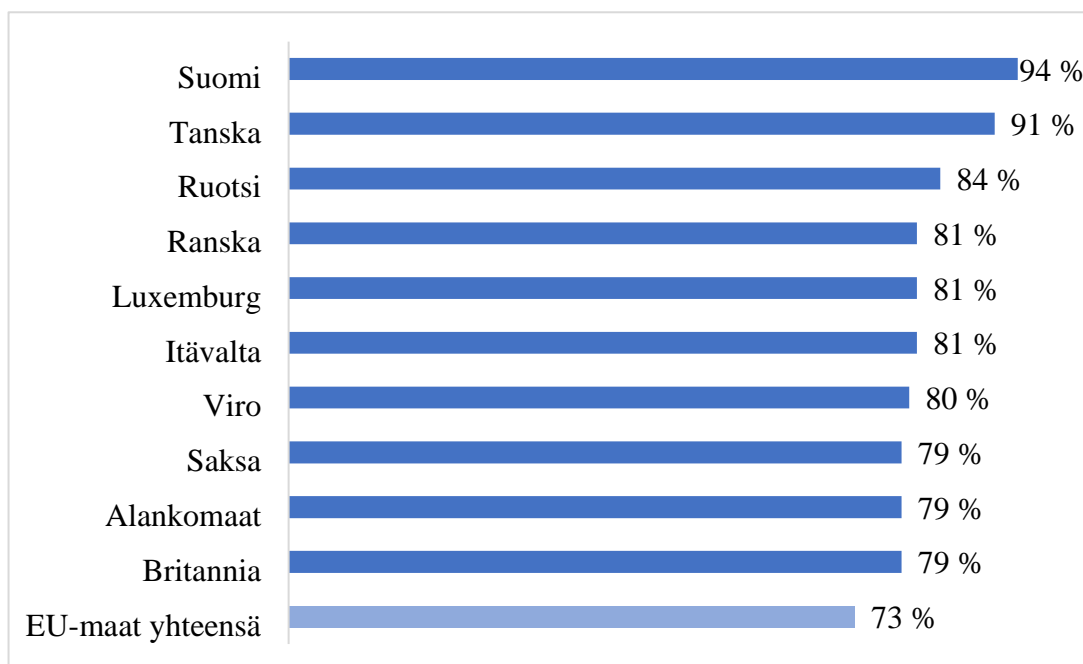
Poliisin resurssipulasta ja sen tuomista haasteista huolimatta suomalaiset ovat erittäin tyytyväisiä poliisin toimintaan. Kansalaisten luottamusta ja suhtautumista poliisiin mitatetaan poliisibarometrillä, joka on julkaistu viimeksi vuonna 2018. Luottamus suomalaiseen poliisiin on ollut jo vuosien ajan poikkeuksellisen korkealla. Vuoden 2018 poliisibarometrin mukaan 95 % vastaajista luottaa poliisiin melko tai erittäin paljon, ja 86–87 % vastaajista on sitä mieltä, että poliisi kohtelee ihmisiä kunnioittavasti usein tai erittäin usein, ja tekee puolueettomia ja oikeudenmukaisia päätöksiä. (Vuorensyrjä & Fagerlund 2018). Prosenttilukujen poikkeuksellisuudesta kertoo jotain se, että yleensä vastaavia kannatuslukemia saavat vain diktatuurien päämiehet (Katajamäki 2018: 115).

Vuodesta 2013 uutisissa todella suuren mediahuomion saaneet Helsingin huumepoliisin entisen päällikön Jari Aarnion rikosepäilyt ja -tuomiot eivät ole barometrin perusteella vaikuttaneet kansalaisten luottamukseen poliisiin. Sen sijaan barometrissä korruptiota koskevissa kysymyksissä on nähtävissä vaikutuksia Aarnion tapauksesta. Vuoden 2018

barometrissä 40 % vastaajista piti melko tai erittäin todennäköisenä sitä, että poliisin sisällä esiintyy korruptiota tai epäeettistä toimintaa. Vuosina 2007–2012 barometreissä vastaava prosentti oli 26–27 %. (Vuorensyrjä & Fagerlund 2018).

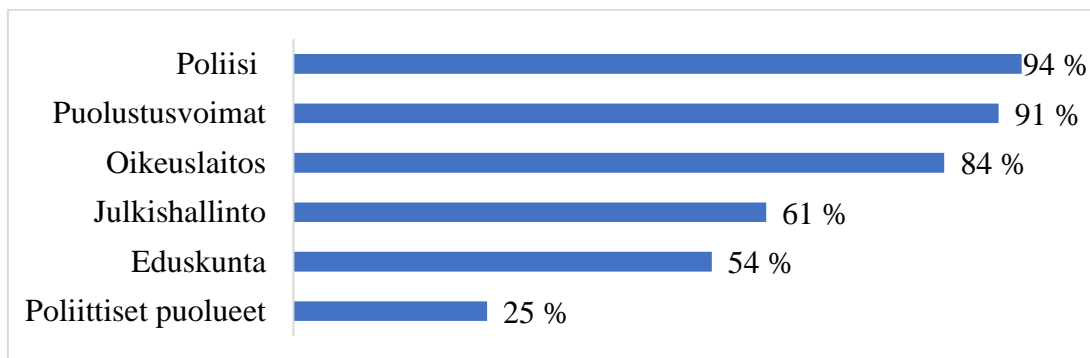
Kansalaisten luottamusta poliisiin mitataan myös kansainvälisellä tasolla. Euroopan komission vuoden 2016 Eurobarometristä (kuvio 2) käy ilmi, että suomalaisten luottamus poliisiin on korkeammalla kuin missään muussa EU-maassa. (Euroopan komissio 2016)

Kuten kuviosta 2 nähdään, 94 % suomalaisista vastaajista kertoo luottavansa poliisiin. Tanska tulee Suomea muutaman prosentin jäljessä, mutta jo kolmannella sijalla olevassa Ruotsissa luottamus poliisiin on kymmenen prosenttiyksikköä alhaisempi. Kuviossa on esitelty ainoastaan 10 kyselyssä parhaiten pärjännyttä maata. Heikointa luottamus poliisiin kaikista EU-maista on Unkarissa (53 %), Albaniassa (53 %) ja Bulgariassa (44 %). (Euroopan komissio 2016)

Kuvio 2. Kansalaisten luottamus poliisiin EU-maissa, 10 kyselyssä parhaiten pärjännyttä maata (Euroopan komissio 2016)

Suomalaisten luottamus poliisiin on korkealla myös muihin instituutioihin verrattuna. Eurobarometrissä mitataan poliisiin luottamuksen lisäksi kansalaisten luottamusta muihin julkisiin toimijoihin. Kuten kuviosta 3 nähdään, suomalaiset luottavat poliisiin huomattavasti enemmän kuin muihin instituutioihin. Ainoastaan puolustusvoimat tulee poliisia muutaman prosenttiyksikön jäljessä. Jopa oikeuslaitos häviää tutkimuksessa poliisille kymmenen prosenttiyksikköä. (Euroopan komissio 2016)

Kuvio 3. Suomalaisten luottamus eri instituutioihin (Euroopan komissio 2016)

2.2 Poliisin viestintä

Poliisin arvot ovat Poliisihallituksen mukaan ”oikeudenmukaisuus, ammattitaito, palveluperiaate ja henkilöstön hyvinvointi”. Näiden arvojen kautta poliisi toteuttaa myös viestintäänsä. Oikeudenmukaisuus merkitsee tarkemmin erityisesti luotettavuutta, tasapuolisuutta ja vuorovaikutteisuutta. Poliisihallitus on myös linjannut, että tiedottamisen tulee olla alueellisesti, kielellisesti ja poliittisesti tasapuolista. (Poliisihallitus 2015a: 35–36)

Strategisesti poliisiorganisaation viestintä rakentuu siten, että poliisin ylijohdo johtaa, suunnittelee, ohjaa, kehittää ja yhteensovittaa viestinnän strategiaa. Myös muun muassa poliisiylijohdajan viestinnän tukeminen, maineenhallinta sekä kansallinen ja kansainvälinen sidosryhmäyhteistyö kuuluvat poliisin ylijohdon tehtäviin. (Poliisihallitus 2015b: 15–19)

Jokaisessa poliisiyksikössä ja -laitoksessa puolestaan viestintää johtaa yksikön tai laitoksen päällikkö. Hallintolain mukaisesti yksiköissä ja poliisilaitoksissa on myös päätoiminen viestintäpäällikkö, joka vastaa yksikön sisäisen ja ulkoisen viestinnän ”ohjauksesta, kehittämisestä, yhteensovittamisesta, seurannasta ja arvioinnista”. Jokaisessa poliisilaitoksessa on koosta riippuen 1–3 päätoimista henkilöä viestinnän tehtävissä. (Poliisihallitus 2015b: 15–19)

Valtakunnallisesti koko viestinnän henkilöstön vahvuus Suomen poliisissa on hieman alle 30 henkilöstötyövuotta, kun taas esimerkiksi Ruotsissa vastaava luku on noin 200. On toki otettava huomioon, että Ruotsin laskentaperuste on hieman erilainen kuin Suomen, sillä Ruotsin luvussa ovat ilmeisesti mukana myös muut kuin hallinto- ja esikuntatehtävissä viestintää tekevät henkilöt. Oman henkilöstön lisäksi Suomen poliisilla on käytössä myös koko organisaatiolle kilpailutettu viestintätoimisto. Ulkoistettuja toimintoja ovat muun muassa esitteiden ja mainosten graafinen taitto sekä käännös- ja tulkkauspalvelut. (Poliisihallitus 2015b: 15–19)

Valtionhallinnon peruseriaatteen näkökulmasta jokainen viranomainen on vastuussa omaan toimialaansa liittyvästä viestinnästä ja ulkoisesta tiedottamisesta. Kuitenkin, esitutkinnan tietojen antamisessa julkisuuteen oikeus on aina tutkinnanjohtajalla sekä hänen esimiehellään. Esimies voi myös määrätä jonkin virkamiehen vastuuseen tapauksen viestinnästä. Appelin (2018) mukaan poliisin verkkosivuilla julkaistavia tiedotteita voi kirjoittaa kuka tahansa poliisiorganisaatiossa työskentelevä, eikä asiaan vaadita viestinnällistä koulutusta, erikoisosaamista tai minkäänlaista nimitystä viestinnällisiin tehtäviin. Poliisihallitus on vuonna 2014 määrännyt myös valtakunnallisen viestinnän valmiusryhmän, joka voi yleisjohtajan pyynnöstä tukea poliisiyksikön viestintää vaativissa tilanteissa. Myös joitain alueellisia valmiusryhmiä on perustettu. (Poliisihallitus 2015b: 15–16, 34-37)

Poliisi viestii toiminnastaan monin eri tavoin. Pääkanava on poliisin viestintämääräyksessään mainitut tiedotteet, jotka jaetaan medialle yhteisellä jakelujärjestelmällä sekä kansalaisille poliisin verkkosivujen kautta. (Poliisihallitus 2015c) Kirjalliset dokumentit ovat poliisin viestinnän perustana, ja tiedotteilla

varmistetaan tiedon välittyminen samanlaisena sekä kansalaisille että joukkoviestimille. Verkkosivuilla on jokaiselle poliisilaitokselle oma alasivu, jossa julkaistaan kyseisen toiminta-alueen poliisitiedotteet. Muiksi ulkoisen viestinnän kanaviksi poliisi mainitsee muun muassa tiedotustilaisuudet sekä kampanja- ja messutoiminnan. Tiedotustilaisuuksien painoarvon kerrotaan kuitenkin vähentyneen sähköisen viestinnän myötä, ja nykyään niitä järjestetäänkin ainoastaan hyvin perustellusti ja merkittävässä tilanteissa. Poliisi on aktiivinen myös monissa sosiaalisen median kanavissa, kuten Facebookissa, Instagramissa ja Youtubessa. (Poliisi 2019d)

2.2.1 Säädökset, määräykset ja ohjeistukset

Kaikkia Suomen viranomaisia koskee julkisuuslaki. Sen mukaan viranomaisella on laaja tiedottamisvelvollisuus ja tietoaisteiden tuottamisvelvollisuus. Julkisuusperiaatteeseen kuuluu, että viranomaisen asiakirjat ovat julkisia, ellei niiden salaamiseen löydy laista erillistä syytä. Periaatteen mukaan siis julkisuus on pääsääntö, ja salaus on poikkeus. (Katajamäki 2018: 111) Julkisuuslain lisäksi poliisin viestintää ohjaavat muun muassa perustuslaki, hallintolaki, kielilaki ja henkilötietolaki (Poliisihallitus 2015a). Tämän lisäksi poliisilla on omia säädöksiä ja määräyksiä viestintään liittyen, jotka antavat raamin sen toiminnalle. Kaikissa näissä korostetaan vahvasti läpinäkyvyyttä ja avoimuutta. (Pesonen 2011: 255–259)

Lakien lisäksi poliisilla on koko sen henkilöstölle tarkoitettu sisäisen ja ulkoisen viestinnän käsikirja, joka sisältää nimensä mukaisesti ohjeistuksia viestintään liittyen. Käsikirja on tehty erityisesti viestinnän yhdenmukaistamiseksi eri yksiköiden välillä. Käsikirjassa painotetaan jokaisen virkamiehen vastuuta omien toimenkuvaansa liittyvien asioiden viestimisestä, joka mainitaan myös valtionhallinnon peruseriaatteessa. Tämän lisäksi käsikirjan mukaan kaikkien virkamiehien on tiedettävä viestintäprosessin kulku, ja osattava laatia sen mukaisesti viestintäsuunnitelma sekä ymmärrettävä viestinnän tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta mittavien menetelmien käyttö omassa työssä. Viestintätarpeesta on välittömästi ilmoitettava esimiehelle tai viestintäorganisaatiolle. Käsikirja myös painottaa puutteellisen, väärän tai harhaanjohtavan tiedon vaikutuksesta

tilanteeseen. Joissain tapauksissa on siis tärkeää ilmoittaa, että tapaukseen liittyen ei ole uutta kerrottavaa. (Poliisi 2019d).

Yksi käsikirjassa useasti painotettava viestinnän kriteeri on nopeus. Ohjeen mukaan poliisin tietoon tulleista asioista ja tapahtumista tulee tiedottaa mahdollisimman nopeasti kaikissa tapauksissa ja etenkin silloin, kun jokin asia nousee tai sen ennakoidaan nousevan julkisuuteen äkillisesti. Nopeus ei kuitenkaan saa vaikuttaa negatiivisesti viestinnän luotettavuuteen tai oikeellisuuteen. (Poliisi 2019d)

2.2.2 Nykytila ja haasteet

Voidaan sanoa, että viestinnän tärkeyteen on herätty poliisissa pikkuhiljaa. Vuodesta 2003 lähtien viestinnän suunnitelmat ovat olleet pakollisia Suomen julkisorganisaatioissa. 2010-luvulla jokaiseen poliisiyksikköön on saatu päätoiminen viestintäpäällikkö ja myös muita päätoimisia, viestinnän parissa työskenteleviä työntekijöitä. (Luoma-aho 2006: 40; Poliisihallitus 2015b: 31) Vuonna 2015 julkaistun Poliisihallituksen raportin *Poliisin viestintä – Nykytila, strategia ja kehittämisaalueet 2015–2018* mukaan poliisin viestintä on kokenut suuria parannuksia edellisvuosiin nähden, ja viestintään liittyviä tehtäviä, resursseja ja toimenkuvia on yhdenmukaistettu. (Poliisihallitus 2015a: 5)

Vaikka nykyiset säädökset määräävätkin, että jokaisessa poliisiyksikössä on päätoiminen viestintäpäällikkö, on otettava huomioon, että määräys koskee nimenomaan poliisiyksiköitä, ei jokaista poliisiasemaa. Esimerkiksi tämän tutkimuksen kannalta oleellisessa Pohjanmaan poliisissa on viestintäpäällikkö ja viestintäasiantuntija, jotka ovat koko alueen ainoat viestintää päätoimisesti tekevät poliisin palveluksessa olevat työntekijät. Pohjanmaan poliisilaitos sisältää yhden pääpoliisiaseman ja 11 paikallista poliisiasemaa maakunnassa, joten viestintää kokopäiväisesti tekevien työntekijöiden määrä on suhteessa siihen hyvin minimaalinen.

Poliisihallitus on tuonut avoimesti ilmi myös poliisin viestinnän heikkouksia. Edellä mainitun raportin mukaan poliisin vuoden 2010–2013 viestintästrategiaan asetettua

tavoitetta viestintäkoulutuksen kokonaisuudistuksesta ei vuoteen 2015 mennessä ollut saavutettu. Tarkoituksena oli luoda viestinnän koulutuskokonaisuudet useille sidosryhmille, kuten poliisin koko henkilöstölle ja medialle, ja myös henkilöstöalan perehdyttämisprosessiin kaavailtiin viestinnällistä kokonaisuutta. Näitä ei kuitenkaan saavutettu. Sen sijaan raportin mukaan poliisin viestintähenkilöstölle kohdennettuja koulutuksia on lisätty, mutta niiden laadusta tai määrästä ei ole minkäänlaista mainintaa. (Poliisihallitus 2015a: 10–11)

Toisessa vuonna 2015 julkaistussa raportissa Poliisihallitus (2015b: 22) mainitsee yhdeksi poliisin viestinnän heikoksi kohdaksi sen, että viestinnän koulutus alemmassa ja ylemmässä AMK-tutkinnoissa on puutteellista. Poliisikoulutus koki suuren muutoksen vuonna 2014, jolloin opistotasoinen poliisin peruskoulutus muutettiin AMK-tasoiseksi. Nykyään kaikki uudet poliisit valmistuvat Tampereen Hervannassa sijaitsevasta Poliisiammattikorkeakoulusta. Mikäli tutkintokaavion osa-alueiden otsikkotasojen voidaan tulkita kertovan tyhjentävästi opintokokonaisuuksien sisällöstä, poliisin AMK-tasoinen koulutus sisältää viestintäopintoja vain 3 opintopisteen verran. Poliisiviestintä-niminen opintojakso sisältyy ”Poliisityötä tukeva osaaminen” -opintokokonaisuuteen, vaikka vuorovaikutus- ja viestintätaitoja painotetaan usein poliisin yhdeksi tärkeimmäksi osa-alueeksi sen sijaan, että se olisi vain poliisin työtä tukeva osa-alue. (mm. Katajamäki 2018; Polamk 2019). Nämä asiat ovat ristiriidassa siksi, että useissa lähteissä painotetaan viestinnän tärkeyttä, mutta ainakaan poliisien peruskoulutuksen sisällössä sitä ei ole konkreetian tasolla juurikaan huomattavissa.

Poliisihallituksen teettämässä kyselyssä poliisi sai kansalaisilta vuonna 2014 tiedottamisestaan arvosanan 7+. Median edustajille suunnattu yritysviestintätutkimus antoi poliisin viestinnälle arvosanan 7,37. Kyselyiden perusteella on huomattu, että poliisin päivittäisviestinnässä on alueellisesti suuria eroja. (Poliisihallitus 2015b: 22) Tämä on vastoin usean eri poliisin viestintäohjeistuksen linjaa, sillä esimerkiksi ulkoisen ja sisäisen viestinnän käsikirjassa mainitaan, että poliisin viestintäaktiivisuus ei saa vaihdella yksiköiden välillä tai yksiköiden sisällä (Poliisi 2019d: 13).

Kuten aiemmin todettua, poliisin viestinnän tulee olla linjakasta ja kielellisesti tasapuolista. Poliisi on lain mukaan velvollinen tiedottamaan asiasta aina samalla sisällöllä, samanaikaisesti molemmilla kotimaisilla kielillä. Tämä ei kuitenkaan aina toteudu. Ruotsinkielisten tiedotteiden laatiminen lisää haasteita virka-ajan ulkopuolella, sillä vaikka kaikki poliisit osaavatkin ruotsia jonkinasteisesti, ei työvuorossa ole jokaisena vuorokauden aikana sellaista toimihenkilöä, joka kykenisi kirjoittamaan tiedotteita myös ruotsiksi. (Sisäasiainministeriö 2001: 30–45, Appel 2018)

Vaikka poliisin viestintä on määritelty monessa eri laissa ja sille on paljon myös Poliisihallituksen itse asettamia säädöksiä, määräyksiä ja ohjeistuksia, eivät ne pidä sisällään kovinkaan tarkkoja ohjeita. Esimerkiksi tiedotteiden laatiminen on täysin jokaisen työntekijän oman harkinnanvarainen asia, eikä missään ole määritelty, mistä kaikista tapauksista tai rikostyypeistä poliisi on velvollinen tiedottamaan. Monet ohjeistukset sisältävät enemmänkin suuntaa antavia tavoitteita erilaisten adjektiivien kera, mutta niissä ei ole konkreettisia ohjeita esimerkiksi erilaisista rikostapauksista tiedottamiseen. Nämä ovat tärkeitä huomioita myös tämän tutkimuksen kannalta. Ohjeistukset jättävät paljon varaa yksittäisen virkamiehen omalle harkinnanvaraisuudelle, jonka vuoksi viestinnän lopputuotteet ovat väistämättäkin kirjavia ja vaihtelevia. (Appel 2018)

Pohjanmaan poliisin viestintäpäällikön Appelin (2018) mukaan tavoitteena on, että tiedotteita tehdään mahdollisimman paljon ja rikostyyppistä riippumatta, mutta asiassa on paljon parantamisen varaa. Appel toteaa, että suurin osa Pohjanmaan poliisin julkaisemista tiedotteista käsittelee liikennerikkomuksia, sillä ne kuuluvat päivittäisrikosten pariin, ja itse tutkimusprosessi on niin nopea ja rutinoitunut, että tiedotteen kirjoittamiselle jää lähes aina aikaa. Mitä vakavammasta rikoksesta on kyse, sitä enemmän sen tutkinta työllistää poliisia, ja sitä suuremmalla todennäköisyydellä tiedote jää kirjoittamatta ajan puutteen ja muiden asioiden priorisoinnin vuoksi.

On melko yleistä, että tutkinnanjohtajat eivät ehdi kirjoittaa tiedotetta ennen kuin media saa tietää asiasta jotain muuta kautta ja tiedustelee asiaa oma-aloitteisesti suoraan tutkinnanjohtajalta. Tämän seurauksena tutkinnanjohtaja ei monesti näe enää tarvetta

tiedotteen kirjoittamiselle, kun asiasta on jo annettu puhelimitse tietoja median edustajille ja useampi uutismedia on jo ehtinyt julkaista asiasta uutisen. (Appel 2018)

On myös selvää, että mitä vakavampi rikos on kyseessä, sitä enemmän se työllistää poliisia ja sitä kautta näkyy myös katukuvassa. Tämän seurauksena myös media saa vakavimmista rikoksista nopeammin vihiä jotain muuta kautta, kuin poliisin viestinnän kautta. Yksi poliisiauto katukuvassa ei kerää niin paljoa huomiota kuin suuri poliisioperaatio, johon osallistuu useampi partio. Tekoniemen (2019) mukaan yksi hälytysajossa oleva poliisiauto ei useimmiten herätä median kiinnostusta niin suuresti, että toimittajat soittaisivat poliisille kysyäkseen asiasta. Kuvio on siis se, että mitä vakavampi rikos on kyseessä, sitä suurempi riski on, että poliisi ei julkaise asiasta tiedotetta. (Appel 2018)

3 POLIISI MEDIA YHTEISKUNNASSA

Media-alan tutkimuksessa on tärkeää ymmärtää median asema yhteiskunnassa. Tässä luvussa kerrotaan median asemasta ja roolista yhteiskunnallisena vaikuttajana. Koska tutkimus tarkastelee viestintää kriittisellä tasolla ja pohjautuu yhteiskunnalliseen ongelmaan, myös uutiskriteerien ja mediaan kohdistuvan kritiikin esittely on tärkeää. Niiden lisäksi luvussa kerrotaan aiemmista rikosjournalismin tutkimuksista. Analyysin kannalta on myös tärkeää pohtia ja ymmärtää poliisin ja median suhdetta, johon paneudutaan tämän pääluvun toiseksi viimeisessä alaluvussa.

Mediasta on puhuttu jo kauan *neljäntenä valtiomahtina* lainsäädäntövallan, täytäntöönpanovallan ja tuomiovallan rinnalla. Nordenstrengin (1995: 47) mukaan mediasta on tullut osa politiikkaa ja vallankäyttöä. Se muovaa ja määrittelee siis käsitystämme koko ympäröivästä maailmasta, ja on päätösvallassa esimerkiksi siitä, mitkä historian tapahtumat nostetaan tulkitsemaan nykyhetkeä (Salovaara-Moring 2004: 185). Median asema mielipide- ja yhteiskuntavaikuttajana juontaa juurensa pitkälle menneisyyteen. Jo 1900-luvun alkupuolella vaikuttanut saksalainen ajattelija ja teoreetikko Adorno ilmaisi, että joukkoviestinnässä on kysymys ennen kaikkea ”vallasta, ihmisten hallinnoinnista ja kontrolloinnista”. (Ampuja 2004: 13–35; Salovaara-Moring 2004: 185).

Talousmaantieteilijä Harveyn mukaan taas elämme ”median määrittämässä nyt-hetkessä, tai mieluummin hieman jo tulevaisuudessa”. Reaaliaikainen uutistuotanto on luonut meille käsityksen, että asioita tapahtuu ympärillämme jatkuvalla syötöllä, ilman hetkenkään rauhaa. Harvey myös toteaa, että tapamme käsittää aikaan ja paikkaan liittyviä asioita liittyy vahvasti kapitalistisen yhteiskunnan luomaan käsitejärjestelmään. Voidaan siis sanoa, että se minkä tavalliset kansalaiset mieltävät järkeväksi ja oikeaksi, on osa yhteiskuntajärjestelmän näkemystä järkevästä ja oikeasta. (Salovaara-Moring 2004) Tähän liittyy vahvasti jo johdannossa esitetty näkemys siitä, että rikokset - ja niistä kirjoitetut uutiset - paljastavat yhteiskunnan perimmäisiä arvoja.

Nämä kaikki edellä mainitut seikat tukevat sitä asiaa, että uutismedia on mielipide- ja yhteiskuntavaikuttaja. (Ampuja 2004: 13–35; Salovaara-Moring 2004: 185). Journalismi on osa joukkoviestintää, ja sen tehtävänä on varmistaa yhteiskunnallisesti merkityksellisen tiedon kulkeminen luotettavasti ja nopeasti kansalaisille. Jakobsonin (1994, teoksessa Nordenstreng 1995: 47) mukaan joukkotiedotusvälineiden ja journalismin ylin tehtävä on valvoa vallankäyttöä. Helsingin sanomien toimituspäällikön Esa Mäkisen mukaan ”median tärkein tehtävä on seurata ja valvoa viranomaisten toimintaa.” (Salokorpi 2017). Journalistiliiton tekemässä jäsenkyselyssä vuonna 2002 yli 90 % vastaajista oli sitä mieltä, että journalistien tehtävänä on ”selittää maailmaa” (Kunelius 2009: 194–195).

Suomalaisten luottamus mediaan on lukuisiin muihin maihin verrattuna todella korkea. Reuters-instituutti julkaisee vuosittain tutkimuksen, jossa se selvittää 37 eri puolilla maailmaa sijaitsevan maan luottamusta uutisiin. Suomi pitää hallussaan tutkimuksen ykkössijaa, vaikka luottamus on ollut Suomessakin viime vuosina laskemaan päin. Tutkimuksen mukaan 72 % tutkimukseen osallistuneista suomalaisista luottaa seuraamiinsa uutisiin, ja 62 % luottaa uutisiin yleisellä tasolla. (Cavén 2018; Reuters Institute 2018)

Tämän tutkimuksen kannalta on tärkeää ottaa huomioon, että vaikka osa suomalaisista ei luota uutisiin, on selvää että uutismedioilla on valta päättää, mistä aiheista ne uutisoivat. Jos otetaan esimerkiksi tilanne, että tietty uutismedia uutisoi henkirikoksista lyhyen ajan sisällä useasti, mutta ei julkaise ainuttakaan uutista vaikkapa liikennerikkomuksiin liittyen, henkirikokset esittäytyvät lukijalle korostuneena uutis- ja puheenaiheena tai jopa rikostyyppinä, luotti hän uutisiin tai ei.

3.1 Funktionaalinen ja kriittinen viestintätutkimus

Medialla tarkoitetaan yleisimmin perinteisiä joukkoviestimiä, kuten radiota, televisiota ja lehdistöä ja niiden verkkosivustoja. Mediaan voidaan nykyään laskea mukaan myös esimerkiksi sosiaalinen media, jonka vuoksi tässä tutkimuksessa käytetään pääosin käsitettä uutismedia. Osa tutkijoista puhuu jopa *mediayhteiskunnasta*, sillä median

nähdään olevan vahvasti läsnä ihmisten yksityiselämässä ja koko yhteiskunnassa. Lukuisten tutkimusten mukaan media säätelee käsityksiämme ajasta, paikasta ja ympäröivistä kulttuureista. Yksi esimerkki median vallasta on sen ”kyky luoda ja määritellä yhteiskunnallisen keskustelun puheenaiheita”. Medialla on siis suuri rooli siinä, mistä yhteiskunnassa keskustellaan. Ilman uutisia ihmiset tuskin edes tietäisivät erilaisten aiheiden ja tapausten olemassaolosta, eikä keskusteluja niistä tällöin syntyisi. (Seppänen & Väliaverron 2012: 10, 170, 184).

Kriittisen viestintätutkimuksen katsotaan alkaneen 1930-luvulla Frankfurtin koulukunnan johdosta, joka oivalsi ensimmäisenä miten paljon kulttuuri ja viestintä hallitsevat ihmisten vapaa-aikaa, vaikuttavat sosialisatioon ja välittävät (poliittista) todellisuutta. Viestinnän ja kulttuurin nähtiin siis toimivan hyvin vahvana yhteiskunnallisena vaikuttajana jo lähes 100 vuotta sitten. (Kellner 2000: 38–39; Kunelius 2009: 84)

Joukkoviestinnän ja yhteiskunnan välistä suhdetta tarkasteltaessa on Kuneliuksen mukaan mahdollista erottaa kaksi lähestymistapaa. Funktionaalinen lähestymistapa on kiinnostunut siitä, millaisia yhteiskunnallisia tehtäviä ja toimia eli funktioita joukkoviestimillä on, mihin joukkoviestintää tarvitaan, ja miten joukkoviestintä mahdollisesti haittaa yhteiskunnan toimimista. Siinä tutkitaan erityisesti erilaisten funktioiden seurauksia koko yhteiskunnalle. Yksi Kuneliuksen esittämä teoria joukkoviestinnän tehtävistä on me-hengen luominen ja ylläpitäminen. Yhteisten puheenaiheiden ja kokemusten esille nostaminen ja tarjoaminen luovat tunteen siitä, että olemme kaikki samassa veneessä. (Kunelius 2009: 180–184)

Funktionaalinen näkökulma sopii tutkimukseni tarkasteluun siksi, että kuten jo aiemmin todettu, rikollisuuden - erityisesti väkivaltarikollisuuden - nähdään edustavan perustavaa repeämää yhteiskunnan sosiaalisessa järjestyksessä. (Mäkipää & Mörä 2011: 207–212, Kivioja 2004: 62–63) Jokainen, erityisesti vakava, rikos on siis kuin isku *meitä* vastaan, ja koko yhteiskuntamme sosiaalista järjestystä ja sääntöjä vastaan. Näen tämän olevan erittäin olennaisessa roolissa siinä, miksi rikoksista kertovat uutiset ovat niin suosittuja. Kunelius (2009: 184–185) painottaa, että usein uutisointi muistuttaa jo tapahtumahetkellä

lukijaa siitä, miten tietty tapahtuma tulee jäämään historian lehdille. Tuo historiaan jäävä tapahtuma koetaan usein myös osaksi *meitä ja meidän yhteistä historiaa*. Kuneliuksen (2009: 189) mukaan suomalaisten maakunnallisten sanomalehtien rooli on ylläpitää oman talousalueensa yhtenäisyyttä. Myös tämä tukee rikosuutisten suosiota ja me-henkeä.

Toinen vaihtoehto funktionalistisen näkökulman rinnalla on tarkastella viestintää kriittisen yhteiskuntateorian avulla, jolloin joukkoviestintä nähdään erottamattomana osana yhteiskunnallista vallankäyttöä. Tämän lähtökohdan myötä viestinnän tutkimus merkitsee nimenomaan yhteiskunnallisen vallankäytön erittelyä ja arviointia. Kriittinen yhteiskuntateoria ei ole funktionaalisen näkökulman rinnalla yhtä olennaisessa roolissa tässä tutkimuksessa, mutta se on tarpeellista tuoda esiin tasa-arvoisen vertailun vuoksi. (Kunelius 2009: 180–182, 209)

3.1.1 Media agendan asettajana

Tutkimusnäkökulmaa, jonka mukaan tiedotusvälineet ja joukkoviestimet kiinnittävät yleisön huomion vain tiettyihin asioihin, kutsutaan agenda setting -näkökulmaksi. Sen mukaan tiedotusvälineet ja joukkoviestimet eivät välttämättä määrää tai määrittele yksittäisten ihmisten ajatuksia ja mielipiteitä, mutta ne pystyvät vaikuttamaan siihen, mistä asioista ihmisillä ylipäätään on mielipiteitä, ja mitkä asiat yhteiskunnassa koetaan tärkeinä. (McCombs & Shaw 1972) Uutismedia siis nostaa esiin tiettyjä aiheita ja asioita, ja osoittaa ikään kuin sormella, mitkä asiat on sillä hetkellä otettava yhteiskunnassa huomioon. Tällöin ihmisten huomio kiinnittyy uutismedian osoittamiin asioihin, ja vastaavasti jotkin muut asiat jäävät varjoon. Medialla on oma vaikutuksensa esimerkiksi siinä, mitkä poliittiset asiat nostetaan yhteiskunnassa käsiteltäviksi. Media rakentaa tietyllä tavalla yleisölle käsitystä siitä, mitkä asiat ovat yhteiskunnallisesti tärkeitä ”juuri nyt”. (Ruokamo 2010; Suhonen 1994: 47–49)

Media vaikuttaa siis esimerkiksi niihin kriteereihin, joilla poliitikot menestyvät. Joku poliitikko saattaa hyödyntää kampanjassaan vaikkapa ilmastonmuutosta, sillä aihe on yhteiskunnassa tällä hetkellä tärkeä. Ilmastonmuutos on toki ollut tiedeinstituutioissa iso puheenaihe jo pitkään, mutta vasta media on viime vuosina nostanut aiheen kaikkien

tietoisuuteen. Tämän kuvion kautta poliitikkojen on mahdollista saada lisää äänestäjiä ja kannattajia itselleen vetoamalla ilmastonmuutokseen. (Kunelius, Noppari & Reunanen 2010: 50-55)

Tiedotusvälineet voidaan Kivikurun (1995: 99) mukaan nähdä tietynlaisena *kaleidoskooppina*, joka suodattaa todellisuutta. Laaksosen ja Nelimarkan (2018) mukaan media ei pelkästään heijastele todellisuutta, vaan myös rakentaa sitä. Tämä perustuu siihen, että media suodattaa uutisaiheita ja myös valitsee, miten ja mistä näkökulmasta niitä käsitellään.

3.1.2 Toimittajan rooli portinvartijana

Journalismi määritellään ajankohtaiseksi ja faktapohjaiseksi joukkoviestinnäksi. (Kunelius 2009: 21). Toimittajat eli journalistit tekevät työssään päätöksiä päivittäin. On selvää, että joka ikisestä esille tulleesta aiheesta ei syystä tai toisesta kirjoiteta toimituksessa. Uutisten ja lehtien sisältö ei kuitenkaan koskaan ole sattumaa, vaan aihevalinnat päätetään toimituksen sisällä.

Materiaalia ja uutisaiheita on usein moninkertaisesti uutisten julkaisumäärään nähden. Median toimintaa yhteiskunnassa ei nähdä satunnaisena, vaan siinä on ennustettavuutta. Viestinnän tutkimukset korostavat usein sitä, että medially on vaikutusvaltaa päättää siitä, mitä ja miten asioita tuodaan julkisuuteen. (Seppänen & Väliverronen 2012: 10, 184; Koskinen 2018)

Uutisvalintoja on tutkittu jo kymmeniä vuosia, ja tutkimuksen katsotaan alkaneen 1940-luvulla niin sanotuista portinvartijatutkimuksista. *Portinvartija* (engl. gate keeper) on Lewinin vuonna 1947 lanseeraama termi, joka tarkoittaa henkilöä, tässä tapauksessa toimittajaa, joka päättää siitä, mitä tiedotusväline julkaisee ja mitä ei. (Huovila 1990) Portinvartijateoriaa sovelletaan toisinaan toimittajien lisäksi myös muihin yhteiskunnallisiin toimijoihin, jotka voivat olla edistämässä tai estämässä tavoiteltua muutosta yhteiskunnassa. Portinvartijat vaikuttavat muiden tekemiin päätöksiin, ja heillä on tätä kautta formaalia asemaansa suurempi valta. (Koskinen 2018). Koska journalismin

tuotteet eli esimerkiksi uutiset perustuvat tosiasioihin, journalistit itse näkevät ne suhteellisen neutraaleina (Kunelius 2009: 23). Myös Poliisiorganisaatiossa työskentelevät päättävät itse, mistä aiheista ja tapauksista kirjoittavat (Appel 2018), joten poliisinkin voi tässä tapauksessa ajatella olevan portinvartija.

Utiskriteerit eivät ole pysyvä tai muuttumaton lista kriteereistä, jotka pätevät uutiskynnyksen ylittäneisiin juttuihin päivittäin. Koska toimituksiin päätyvä tietovirta vaihtelee suuresti päivittäin, vaihtelee myös uutiskynnyksen ja uutiskriteerit tietovirran mukaan. Mikäli saman päivän aikana tapahtuu useita tapahtumia, jää osa arvoltaan vähäisempi juttu julkaisematta. Sama toimii päinvastoin, eli hiljaisempina päivinä uutiskynnyksen laskee ja julkaistujen juttujen arvo vähenee. (Huovila 1990:10).

Haastattelemani, rikostoimittajana I-Medioissa työskentelevä Tekoniemi (2019) ei koe olevansa portinvartija omassa työssään. Hänen työnsä koostuu poliisiaiheisten uutisten kirjoittamisesta sekä Pohjalaiseen että Ilkkaan. Tekoniemen mukaan poliisi tiedottaa nykyään niin harvoin, että I-Medioissa on periaatteena kirjoittaa lähtökohtaisesti jokaisesta poliisin tiedotteesta uutinen. Hän siis näkee poliisin olevan portinvartija, ei tässä tapauksessa uutismedian.

Tekoniemi (2019) kyseenalaistaa myös poliisin tiedotteiden motiivit ja tarkoitukset. Hänen kokemuksensa mukaan yleisin käsiteltävä aihe tiedotteissa on liikennerikkomukset. Toisena tulee kadonneet ihmiset, joiden löytämiseen poliisi pyytää silminnäkijöiden apua. Poliisi vaikuttaa olevan yhteyksissä mediaan useimmiten silloin, kun se kaipaa apua tutkinnassa. Toinen tiedotteista usein ilmi tuleva asia on, että tiedote on kirjoitettu ainoastaan huhujen katkaisemiseksi tai oikaisemaan jotain virheellistä uutisointia. Tekoniemi toteaaakin leikkisästi, että poliisi ei koskaan tiedota ”pelkästä tiedottamisen ilosta”. Hänen mukaansa on hyvin harvinaista, että jostain poliisin tiedotteesta ei kirjoitettaisi uutista I-Medioiden toimituksessa. Ainoat poikkeukset ovat esimerkiksi sellaiset tilanteet, jossa poliisi tiedottaa vaikkapa lupapalveluiden poikkeavista aukioloajoista.

Ennen internetin ja verkkouutisten aikakautta uutiset kilpailivat palstatilasta toistensa kanssa. Painettuun lehteen mahtui kerrallaan vain tietty määrä uutisia, jonka vuoksi osa uutisista karsiutui pois. Voisi ajatella, että internetin aikakaudella ongelma on poistunut. On totta, että verkkouutisten määrä ei fyysisestä näkökulmasta ole enää samassa suhteessa rajallinen, mutta uutismäärää pidetään nykyäänkin rajattuna verkossa muun muassa siksi, että lukijoita ja huomiota riittäisi jokaiselle jutulle. (Väliverronen 2009; Väliverronen 2011)

Kuneliuksen (2009: 92) mukaan joukkoviestinnän kaupallistuminen ja tiukka kilpailu lukijoista on vaikuttanut negatiivisesti juttujen sisältöön. Välineiden kilpaillessa yleisöstä ja lukijoista, sisältö alkaa pikemminkin muistuttaa toisiaan kuin eriytyä. Kilpailu tuottaa Kuneliuksen (2009: 92) mukaan ”enemmän samaa kuin kokonaan uusia vaihtoehtoja”.

3.1.3 Toimittajien sananvapaus ja velvollisuudet

Toimittajilla, kuten muillakin Suomen kansalaisilla, on sananvapaus, joka pätee myös joukkoviestintään. Tätä nimitetään usein termillä *lehdistönvapaus*. Perustuslain mukaan ”sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä.” Lyhyesti tiivistettynä Suomessa ei siis ole ennakkosensuuria. Suomi on lupautunut sekä kansallisesti että kansainvälisesti noudattamaan lehdistönvapauden periaatetta, joka tarkoittaa sitä, että tiedotusvälineiden tulee saada toteuttaa omaa rooliaan niin kutsuttuna *vallan vahtikoirana* ilman ennakkosensuuria ja ilman kohtuuttomia seurauksia. (Perustuslaki 731/1999; Laki sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä 13.6.2003/460; Pesonen 2011: 110).

Vallan vahtikoira tarkoittaa sitä, että median tarkoituksena on valvoa julkisen vallan käyttäjiä ja raportoida niistä kansalaisille (Laine & Turtiainen 2018). Toimittajat ilman rajoja -järjestön (2019) lehdistönvapausindeksin mukaan Suomessa toimittajilla on maailman toiseksi paras tilanne sananvapauden suhteen. Indeksien maakuvaussessa Suomea kutsutaan ”vapaan lehdistön maaksi”.

Mahdollisuuksien lisäksi medially ja toimittajilla on myös velvollisuuksia. Journalistien ammatillinen itsesääntelyelin eli Julkisen sanan neuvosto (JSN) ylläpitää journalistin ohjeita. Itsesääntely tarkoittaa, että sääntely on valtiojohdosta riippumatonta alan omaa toimintaa, eikä sillä ole oikeudellista merkitystä tai oikeutta käyttää julkista valtaa. Journalistin ohjeet on luotu ”tukemaan sananvapauden vastuullista käyttämistä joukkoviestimissä ja edistämään ammattieettistä keskustelua.” Ohjeet koskevat kaikkea journalistista työtä, ja niiden tarkoituksena on valvoa ammattietiikan noudattamista ja ylläpitää alan arvostusta. JSN tekee ja julkaisee päätöksiä journalistin ohjeisiin liittyen, ja niitä seurataan tarkoin. (Julkisen sanan neuvosto 2014; Neuvonen 2018: 75). Monet paljon valtaa käyttävät instituutiot näkevät, että journalismilla on yhteiskunnassa liikaa valtaa, mutta hyvin vähän tai epämääräisesti vastuuta (Kunelius 2009: 24).

Tämän tutkimuksen kannalta oleelliset osat journalistin ohjeista ovat seuraavat:

- 1. Journalisti on vastuussa ennen kaikkea lukijoilleen, kuulijoilleen ja katselijoilleen. Heillä on oikeus saada tietää, mitä yhteiskunnassa tapahtuu.*
- 2. Tiedonvälityksen sisältöä koskevat ratkaisut on tehtävä journalistisin perustein. Tätä päätösvaltaa ei saa missään oloissa luovuttaa toimituksen ulkopuolisille.*

Nämä kaksi journalistin ohjeen kohtaa ovat tärkeitä siksi, että ne molemmat painottavat journalistin vastuuta. Ensimmäinen kohta painottaa sitä, että journalisteilla on oikeus ja velvollisuus kertoa lukijoilleen yhteiskunnan tapahtumista. Tämä liittyy vahvasti myös lehdistönvapauteen. Esimerkiksi poliisi ei siis saa kieltää toimittajia julkaisemasta tiettyjä juttuja. Poliisi voi toki pyytää uutismediaa julkaisemasta juttua, mikäli riskinä on tutkinnan vaarantuminen.

Appelin (2018) mukaan uutiset voivat vaikuttaa todistajanlausuntoihin, mikäli uutismedia julkaisee esimerkiksi yksityiskohtaisia tietoja rikoksesta epäilystä

silminnäkijähavaintojen perusteella. Tällöin todistaja voi alkaa uskoa uutisen kertomiin yksityiskohtiin ja esittää ne omina havaintonaan sen sijaan, että kertoisi poliisille ainoastaan omiin havaintoihinsa perustuvia tietoja. Konkreettisenä esimerkkinä on se, että uutismedia kertoo rikoksesta epäillyn paenneen punaisella pakettiautolla, jonka jälkeen todistaja alkaa epäillä omia muistikuviaan auton väristä ja mallista, ja pitää uutismedian julkaisemia tietoja totuutena.

Jälkimmäinen ohje painottaa journalistien vastuuta tuotostensa sisällöstä. Kaikki sisältöä koskevat valinnat tulisi tehdä journalistisin perustein, eikä päätösvaltaa sisällöstä saa luovuttaa toimituksen ulkopuolisille, kuten poliitikoille tai poliisille. Kuten aiemmin todettiin, I-Medioissa kirjoitetaan juttu käytännössä jokaisen poliisin tiedotteen pohjalta. Tämä kertoo siitä, että luottamus poliisiin on todella korkealla, ja että poliisi saa käytännössä itse säädellä, mitkä jutut päätyvät median uutisiin. Kärjistetyimmillään voidaan siis sanoa, että poliisiaiheisten juttujen kohdalla media luovuttaa päätösvalan poliisille.

3.1.4 Journalismiin kohdistuva kritiikki

Journalismin ”kriiseistä” on puhuttu monesti sen historian aikana. 2000-luvulla puhe on kiihtynyt, ja se liitetään nykyään erityisesti journalismin uskottavuuteen ja laatuun. Erityisesti internet on tuonut asiaan oman haasteensa, kun kenellä tahansa on mahdollisuus kirjoittaa verkkoon mitä tahansa. (Väliveronen 2011: 7) Yksi journalismin uskottavuuteen ja laatuun vaikuttaneista tekijöistä on *klikkijournalismi* tai *klikkausjournalismi*, joka määritelläänkin usein verkkouutisointia merkittävästi muuttaneeksi tekijäksi. Klikkijournalismi tarkoittaa sitä, että klikkausten määrä ohjailee journalistista sisältöä verkossa. Kotimaisten kielten keskus eli Kotus määrittelee käsitteen ”journalismiksi, jossa otsikot laaditaan verkossa niin uteliaisuutta herättäviksi, että ne saavat lukijat klikkaamaan otsikkoa ja katsomaan juttua”. (Kotus 2018)

Nikusen (2011) mukaan toimituksissa seurataan, minkälaiset jutut saavat verkossa eniten klikkauksia, ja vastaavanlaisia juttuja pyritään kirjoittamaan jatkossa enemmän. Tämän myötä juttutyypit samainkaltaistuvat. Nikusen mukaan klikkausjournalismi liittyy usein

sensatiohakuisuuteen ja räväkkään otsikointiin. Otsikoissa käytetään usein ajatusviivaa, jonka yksi käyttötarkoitus on luoda odottamattomuutta tai yllätyksellisyyttä (Leino 2001: 172–174) Klikkijournalismin voisi äkkiseltään ajatella olevan hyvä asia siksi, että toimitukset pyrkivät valitsemaan uutisia siltä pohjalta, mitkä uutiset ovat aiemmin kiinnostaneet lukijoita. Nikusen (2011) mukaan klikkausten määrää ei kuitenkaan voida suoranaisesti verrata siihen, miten tärkeäksi uutinen on koettu, tai onko uutinen avaamisen jälkeen edes luettu. Tästä huolimatta klikkauksien määrä määrittelee vahvasti uutisten tuotantoa.

Klikkijournalismia koskevat huomiot herättävät kysymyksen, onko myös rikosaiheisten verkkouutisten kriteereinä klikkaukset vai se, että juttu on vaikkapa yhteiskunnallisesti merkittävä. Edellisessä luvussa mainittu JSN on myös puuttunut päätöksissään useisiin klikkiotsikoihin, joiden se on katsonut johtavan lukijaa harhaan.

Median uutiskriteereitä on kritisoinut myös Pietilä (2013). Hänen mukaansa massamedian ykköskriteeri sisältöjen valitsemiseen on se, että sisällöt lisäävät median vetovoimaa yleisön silmissä. Vasta toissijaisena kriteerinä tulee yleisön kiinnostuksen lisääminen uutta tietoa kohtaan. Pietilän mukaan median liiketoiminta-alueeksi ei voida nykyään yksiselitteisesti määritellä tiedonvälitystä, vaan mukana on väistämättä näkökulmiin ja puheenaiheisiin liittyvä bisnes. Jokainen aihe kelpaa käsiteltäväksi, jos kohdeyleisön määrä vain on riittävä. Pietilä kritisoi erityisesti sitä, miten esimerkiksi napakat kommentit ja sutjautukset saavat palstatilaa syvällisemmän sisällön sijaan. Esimerkkinä hän esittää Timo Soinin rakentaman julkisuuskuvan.

Vaikka uutismediat pyrkivätkin tuottamaan faktapohjaista ja yhteiskunnallisesti merkittävää tiedonvälitystä, on otettava huomioon että niillä on myös muita intressejä kuin valtionhallinnon ja yhteiskunnan äänitorvina toimiminen. Voidaan olettaa, että yleisin tällainen intressi on mahdollisimman suuren lukijamäärän tavoittaminen. On myös huomioitava, että suurin osa Suomessa toimivista uutismedioista on liikeyrityksiä. Osakeyhtiölain (21.7.2006/624) mukaan ”yhtiön toiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajille, jollei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin.” Mediat ovat siis

riippuvaisia siitä, miten paljon yhtiö tekee tulosta sisällöllään. Ainut poikkeus tästä on Yle, jonka toiminta perustuu kansalaisilta kerättävään Yle-veroon.

3.2 Median ja Poliisin suhde

Media ja poliisin välinen suhde on vuorovaikutteinen. Monien lähteiden mukaan media toimii vallan vahtikoirana, ja sen tehtävänä on seurata ja jopa valvoa viranomaisten toimintaa. Poliisin mukaan taas media on tärkeä yhteistyökumppani.

3.2.1 Toimittajien ja poliisin yhteistyö

Poliisi kertoo median olevan keskeinen viranomaistiedon välittäjä ja siten myös merkittävä yhteiskunnallinen päätöksenteon valvoja. Poliisin sisäisen ja ulkoisen viestinnän käsikirjan mukaan on tavoiteltava, että kansalaiset saavat mahdollisimman laajan ja monipuolisen kuvan viranomaisen toiminnasta ja päätöksistä. Käsikirjassa myös mainitaan, että vaikka ennenaikainen julkisuus olisi jossain tutkinnassa haitallista, poliisi ei voi kieltää median edustajaa hankkimasta tietoja muualta. Tutkinnanjohtaja joutuukin tietyissä tapauksissa valitsemaan, antaako jutusta tietoja heti, vai pidättäytyykö hän kommentoimasta tapausta varhaisessa vaiheessa siitä huolimatta, että media saattaa julkaista jutun silti muista lähteistä saatavien tietojen perusteella. (Poliisi 2019d) Poliisin ja median välistä viestintää on myös jonkin verran tutkittu ainakin poliisin toimesta; Poliisihallituksen (2015b: 22) teettämä median edustajille suunnattu yritysviestintätutkimus antoi vuonna 2015 poliisin viestinnälle arvosanan 7,37.

Poliisin sanat median tärkeydestä viranomaistiedon välittäjänä luovat kuvan, että media voidaan nähdä eräänlaisena poliisin epävirallisena viestintäkanavana. Tämä on ristiriidassa sen kanssa, miten median yhtenä tehtävänä katsotaan olevan viranomaisen toiminnan ja erityisesti julkisen vallan ”vahtiminen”. Virtapohja (2000) sen sijaan katselee poliisin ja median suhdetta hieman laajemmin. Hän ottaa rikosjournalismia tarkastellessa mukaan näkökulman siitä, että media on usein mukana auttamassa rikosten selvittämisessä. Tämä tapahtuu esimerkiksi yleisövihjeiden keräämisen kautta. Tämä tekee Virtapohjan mukaan viranomaisten ja median intresseistä rikosjournalismiin

liittyen yhteneväisen. Joka tapauksessa, media ja poliisi tekevät hyvin vahvaa yhteistyötä viestiessään kansalaisille erilaisista tapahtumista, rikollisuudesta ja turvallisuudesta.

Poliisia on toisinaan kritisoitu siitä, että se on pyrkinyt vaikuttamaan liiallisesti median uutisointiin. Ruokamo (2010) kertoo pro gradu -tutkielmassaan eräästä yöstä, jolloin kaupungin poliisin yön aikana saaneista 36 työtehtävästä vain kahdesta lähetettiin viranomaistiedote aamulla sanomalehden uutistoimitukseen. Esimerkiksi eräs takaa-ajotapaus jätettiin kokonaan tiedottamatta. Myös tämä tukee aiemmin toteamaani näkemystä siitä, että poliiseja voidaan pitää portinvartijoina median tavoin.

I-Medioiden rikostoimittaja Tekoniemen (2019) mukaan median suhde poliisiin on erittäin vaihteleva. Hänen mukaansa tiedotteiden määrä ja laatu vaihtelevat todella paljon riippuen siitä, kuka tutkinnanjohtaja on kyseessä. Osa tutkinnanjohtajista vastaa median tiedusteluihin esimerkiksi puhelimitse hyvin nopealla aikataululla ja avuliaasti myös viikonloppuisin, mutta osaa tutkinnanjohtajista on todella vaikeaa tavoittaa. Tekoniemi kuvailee, että toisinaan tilanne on niin paha että ”se laittaa suututtamaan” ja vaikeuttaa juttujen kirjoittamista merkittävästi. Toimitukseen tulee usein juttuvinkkejä rikosepäilyistä, joista poliisi ei ole itse tiedottanut mitään, mutta poliisi vahvistaa asian kuitenkin puhelimitse kysyttäessä. Tekoniemen mukaan ulkoinen viestintä vaikuttaa olevan joidenkin poliisien prioriteettilistalla todella alhaalla. Sen sijaan Pohjanmaan poliisin viestintäpäällikkö saa Tekoniemeltä kehuja; tutkinnanjohtajista poiketen viestintäpäällikkö vastailee median tiedusteluihin hyvin järjestelmällisesti ja nopealla aikataululla.

Tekoniemen (2019) näkemyksen mukaan Pohjanmaan alueen uutiset antavat virheellisen kuvan esimerkiksi Seinäjoen ja Vaasan rattijuopumuksesta epäiltyjen määrästä. Hänen mukaansa Vaasassa on muutama ”innokas poliisimies”, jotka tiedottavat rattijuopumuksista Vaasasta lähes aina, kun tiedotettavaa on. Seinäjoella sen sijaan rattijuopumuksista tiedotetaan todella vähän. Tämä luo Tekoniemen mukaan kansalaisille kuvan siitä, että Vaasa on täynnä rattijuoppoja, mutta Seinäjoella heitä ei ole ollenkaan. Vaasan seudulta tulee myös paljon enemmän liikenneaiheisia tiedotteita muuhun Pohjanmaan poliisilaitoksen alueeseen verrattuna. Virheellisen mielikuvan syntyminen

on Tekoniemen mukaan täysin poliisista johtuvaa, sillä toimituksessa kirjoitetaan juttu lähtökohtaisesti jokaisen poliisin tiedotteen pohjalta.

Vaikka poliisin tiedottaminen onkin vaihtelevaa, Tekoniemi (2019) painottaa myös poliisin resurssipulan vaikutusta tiedottamiseen. Myös hän on huomannut työssään, että tutkinnanjohtajilla on samanaikaisesti lukuisia avoimia juttuja tutkittavanaan. Asioiden priorisointi on siis välttämätöntä, ja osalla tutkinnanjohtajista esimerkiksi toimittajalle takaisin soittaminen ei välttämättä ole prioriteettilistan kärjessä.

3.2.2 Erilaiset rikostyytit uutisissa

Useat tutkimukset osoittavat, että rikosuutisointi ei ole samassa linjassa rikosten todellisen määrän ja laadun kanssa. Yksi esimerkki rikosuutisoinnin ja tilastoidun rikollisuuden vääristyneestä tilasta käy ilmi oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen vuonna 2002 tekemästä tutkimuksesta, jonka mukaan iltapäivälehtien etusivujen väkivaltautisointi lisääntyi voimakkaasti vuosien 1980 ja 2000 välillä. Erityisesti henkirikoksiin liittyvät uutiset lisääntyivät kahden vuosikymmenen aikana huomattavasti, vaikka henkirikostaso pysyi verraten vakaana. (mm. Kivivuori ym. 2002: 28–38, 82)

Vääristynyt rikosuutisointi on tuonut mukanaan monia negatiivisia ilmiöitä, joista yksi on *kadonneen valkoisen naisen syndrooma* (engl. *missing white woman syndrome*). Se tarkoittaa, että tutkimusten mukaan media seuraa nuorten, kauniiden ja vaaleiden naisten katoamistapauksia huomattavan ylimitoitettusti verrattuna sellaisiin tapauksiin, joissa kadonnut on esimerkiksi tummaihoisen ja/tai mies. (Conlin & Davie 2015) Suomessa esimerkki kadonneen valkoisen naisen syndroomasta on Karoliina Kestin katoaminen. 15-vuotias Kesti katosi Tampereella heinäkuussa 2011, ja viikkoja kestäneen etsinnän, spekuloinnin ja suuren mediahuomion jälkeen Kesti löytyi lopulta hukkuneena katoamispaikan viereisestä lammesta. Tapaukseen ei todettu liittyneen mitään rikosta. Kesti täytti syndrooman kriteerit vaaleasta, nuoresta ja kauniista tytöstä. (Aro 2011)

Helsingin yliopiston mediatutkija Kaarina Nikunen arvosteli median toimintaa Kestin katoamistapauksen jälkeen. Nikunen totesi tapauksen päättymisen myötä, että henkirikosepäilyjen uutisoinnin ensisijainen motiivi on selvästi lehtien myynnissä. Myös Nikusen mukaan Kestistä uutisoitiin mediassa poikkeuksellisella laajuudella. (Aro 2011; MTV 2011) Smolejin (2011b) mukaan rikosuutisoinnissa yksi painopiste on se, että yleisö voi samaistua rikosuutisen henkilöihin. Smolej kertoo, että 2000-luvun aikana viranomaisten haastattelusta ja rikosten yksityiskohtien kertomisesta on siirrytty enemmän ”kadunmiesten” ja rikosten uhrien haastatteluihin.

Karoliina Kestin tapauksen saamaa mediahuomiota voidaan verrata karkeasti Meltwaterin mediaseurantatyökalun avulla Helsingissä 2018–2019 vuodenvaihteessa kadonneen ja myöhemmin myös hukkuneena löytyneen 30-vuotiaan Mika Litmasen tapaukseen. Hakusanoilla ”Karoliina Kesti”, ”Karoliina Kestin” tai ”Karoliina Kestiä” haettaessa ja aikaikkunan ollessa tasan viikko katoamispäivästä lähtien, hakutuloksia tulee 103. Vastaavasti Mika Litmasen nimi sekä nominatiivissa, partitiivissa että genetiivissä antaa hakutulokseksi 6. Myös Litmasen haussa ajanjakso on katoamispäivästä lähtien tasan yksi viikko. Kumpakaan ei ollut vielä viikon kuluttua katoamisesta löydetty.

On huomioitava, että Meltwaterin työkalu perustuu hakusanoihin, eikä siksi ole aukoton työkalu mediahuomion vertaamiseen. Tapauksia ei myöskään voi verrata yksiselitteisesti toisiinsa, sillä jokainen katoamistapaus on yksilöllinen, mutta tulokset antavat kuitenkin todella selkeän viitteen siitä, miten valtava ero tapausten mediahuomiolla on ollut. Jokaista Litmasen katoamista käsittelevää uutista kohti Kestistä julkaistiin peräti 17 uutista. Ero on merkittävä. Näistä kahdesta tapauksesta Kestin tapauksella on jopa oma Wikipedia-sivusto.

Toinen vääristyneeseen rikosuutisointiin liitetty käsite on *moraalipaniikki* tai *moraalinen paniikki*, jolla tarkoitetaan tilanteita, joissa tiedotusvälineiden huomio rikoksiin on eronnut voimakkaasti rikosten tosiasiallisesta tilasta. Käsitteen avulla on pohdittu, antaako media väärän kuvan yhteiskunnallisista ongelmista ja niiden aiheuttajista, ja lietsoo suhtautumista johonkin tiettyyn ihmisryhmään. Moraalipaniikkien kohteeksi on

katsottu esimerkiksi nuorisojengit, huumeiden käyttäjät, maahanmuuttajat ja pedofiilit. Tyypillistä on, että moraalipaniikin myötä muutamat kymmenet tai maksimissaan sadat henkilöt ovat valtakunnallisen negatiivisen kiinnostuksen kohteena. Huomio kohdistuu siis hyvin minimaaliseen ihmisryhmään. Usein julkiseen keskusteluun aiheesta osallistuu myös poliitikoita ja päättäjiä, joka myös lisää keskustelunaiheen näkyvyyttä mediassa. (Saari, Behm & Lagus 2017: 2010, Kivivuori, Kemppi & Smolej, 2002: 10–11, Mäkipää & Mörä 2011: 207–212, Cohen 1972).

Yksi klassisimpia esimerkkejä moraalipaniikeista on satoja vuosia sitten vallinneet niin kutsutut noitavainot. Äärimmäisillään moraalipaniikki on juurikin noitavainon kaltainen ilmiö; kohteena on jokin kuvitteellinen uhka, joka lietsoo itseään ja muodostuu lopulta suuren joukon hyväksymäksi totuudeksi. Moraalipaniikkiin kuuluu myös se, että yhteiskunnan arvojen koetaan järkkyyneen. Tämän vuoksi media uutisoi samasta aiheesta jatkossa aiempaa herkemmin. (Kivivuori, Kemppi & Smolej, 2002: 10–11, Mäkipää & Mörä 2011: 207–212, Cohen 1972).

Myös muut tutkimukset tukevat väitettä siitä, että uutismedia luo sosiaalisia ongelmia rikosuutisoinnin avulla. Estradan (1999) julkaisema tutkimus *Ungdomsbrottsligheten som samhällsproblem* toi esiin, että vuonna 1986 alkanut median nouseva kiinnostus nuorten tekemää väkivaltaa kohtaan ei heijastanut sitä, että nuorten väkivalta olisi todellisuudessa lisääntynyt. Estradan mukaan lehdistön toiminta johti siihen, että väestö alkoi herkemmin ilmoittamaan nuorten tekemistä rikoksista poliisille, joka taas johti tilastoidun rikollisuuden kasvuun. (Kivivuori ym. 2002: 10–11).

Killias Martinin tutkimus vuonna 1982 vertaili puolestaan kahden eri lehden lukijoiden käsityksiä Zürichin rikostilanteesta. Suurin osa tutkimukseen osallistuneista paikallisista yliarvioi rajusti kaupungin henkirikosten määrän. Ero oli huomattava sekä absoluuttisesti että muihin rikoslajeihin verrattuna. (Kivivuori, Kemppi & Smolej, 2002: 15). Erilaisten rikosten korostunut uutisointi luo ihmisille kuvan rikollisuuden lisääntymisestä, vaikka todellisuudessa ainoastaan uutisten määrä olisi lisääntynyt.

Neutraali ja realistinen uutisointi on tärkeää, sillä se vaikuttaa ihmisten turvallisuuden tunteeseen. Sosiologian ja kriminologian tutkija Mirka Smolej (2011a) on tutkinut rikosuutisoinnin ja pelon yhteyttä. Smolejin mukaan rikoksista uutisointi lisää pelkoja. Erityisesti iltapäivälehtiä säännöllisesti lukevat ihmiset ovat muita pelokkaampia. Myös kansalliset rikosuhritutkimukset tukevat väitettä. Smolejin tutkimus kohdistui vuosiin 1988–1997, jolloin suomalaisten kokema väkivallan pelko lisääntyi massiivisesti, vaikka riskissä joutua väkivallan uhriksi ei tapahtunut muutoksia. Sen sijaan rikoksista uutisointi Suomessa kasvoi merkittävästi samaan aikaan muun muassa internetin yleistymisen ja journalismin ammattimaistumisen vuoksi.

4 POLIISIAIHEISEN VIESTINNÄN TILA POHJANMAAN POLIISIN TOIMINTA-ALUEELLA

Tämän luvun tarkoituksena on selvittää aineiston pohjalta, missä suhteessa poliisin tiedotteet, poliisiaiheiset uutiset ja poliisin rikostilastot ovat toisiinsa nähden Pohjanmaan poliisin toiminta-alueella ja millaisen kuvan kukin aineiston osa luo alueen turvallisuudesta ja rikosten määrästä ja laadusta.

Teorialukujen perusteella voimme luoda päätelmän, että aineiston tiedotteet ja uutiset ovat lähtökohtaisesti sellaisia dokumentteja, joihin kansalaiset luottavat ja joilla on tärkeä yhteiskunnallinen asema.

4.1 Rikostyyppit ja aiheet tiedotteissa ja uutisissa

Rikostilastot jaetaan aina automaattisesti rikoslain perusteella eri rikoslakirikoksiin. Tavoitteena oli verrata aineiston uutisia ja tiedotteita suoraan rikostilastoihin rikostyyppien perusteella, mutta luokittelua tehdessä ilmeni, että uutisia ja tiedotteita ei voi jaotella rikoslakirikosten mukaisesti rikostyypeihin, sillä kaikissa teksteissä ei mainita epäiltyä rikostyyppiä. Vain pieni osa uutisista ja tiedotteista sisältää maininnan tietystä rikostyyppistä. Sen sijaan teksteissä päädytään usein kuvailemaan tapahtumaa, mainitsematta mitään rikostyyppiä. Tämän vuoksi olen jaotellut uutiset ja tiedotteet rikostyyppien sijaan aihealuokkiin, jotka kuvaavat tiedotteiden ja uutisten sisältöä.

Kuten esimerkistä 1 voidaan nähdä, uutisessa kuvaillaan tapahtumaa *yhteentörmäyksenä*, mutta mitään rikosta tai rikosepäilyä ei mainita uutisessa sanallakaan. Tällöin esimerkin kaltaista uutista ei voi suoraan luokitella liikennerikos-kategorian alle, sillä kyseessä ei ole *rikos*. Tällaisissa tapauksissa olen luokitellut uutisen aihealuokkaan *liikenne*, sillä uutinen kertoo liikenteessä sattuneesta tapauksesta.

- (1) Laihialla tapahtui sunnuntai-iltana yhteentörmäys, jossa oli osallisena henkilöauto ja neljä hevosta. Henkilöautossa olleet kolme ihmistä loukkaantuivat. Kolme hevosta kuoli heti ja neljäs jouduttiin lopettamaan onnettomuuspaikalle. (Yle Pohjanmaa 19.11.2018)

- (2) Poliisi pysäytti puoli yhdentoista aikaan hurjastelleen motoristin, ja moottoripyörää kuljettanutta 22-vuotiasta vähäkyröläismiestä epäillään törkeästä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta. (Pohjalainen 1.9.2018)

Sen sijaan esimerkissä 2 mainitaan suoraan tapaukseen liittyvä rikostyyppi, *törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen*. Uutisen voisi tämän perusteella luokitella liikenne-rikokseen, mutta vertailtavuuden nimissä olen luokitellut myös tällaiset uutiset liikenne-aiheluokan alle. Aiheluokat sisältävät siis rikoksista kertovien uutisten ja tiedotteiden lisäksi myös sellaisia, joissa ei suoraan mainita mitään rikosta tai sen epäilyä. Luokittelu tällä tavoin on perusteltua siksi, että se helpottaa aineiston vertailua keskenään ja vähentää selkeästi aiheluokkien määrää. Joka tapauksessa kaikissa aiheluokissa on aina kyse poliisin toimintaan liittyvästä uutisoinnista tai tiedottamisesta.

Aiheluokkien avulla on mahdollista tutkia, mitkä aiheet nousevat uutisissa ja tiedotteissa esiin, ja millaisen kuvan ne luovat alueen turvallisuudesta. Kyse ei niinkään ole siitä, miten monissa uutisissa ja tiedotteissa kerrotaan sanatarkasti annetuista tai epäilyistä rikostuomioista, vaan siitä mitkä aiheet nousevat yleisimmin esiin kansalaisten seurattessa poliisiaiheista uutisointia ja poliisin tiedotteita. Joka tapauksessa aineiston poliisiaiheiset uutiset ja tiedotteet kertovat alueen tapahtumista ja turvallisuudesta.

On myös huomioitavaa, että lukija saattaa automaattisesti liittää esimerkiksi ulosajosta kertovan uutisen liikenne-rikokseen, vaikka jutussa ei mainittaisikaan sanatarkasti rikoksesta tai sen epäilystä. Ajatuskuvio myötäilee agenda setting –tutkimusnäkökulmaa, eli media nostaa tiettyjä rikostyypejä ja tapauksia esiin riippumatta siitä, onko tapaukseen todettu liittyvän rikosta tai sen epäilyä.

Tiedotteiden ja uutisten aiheluokat ovat keskenään vertailukelpoisia, sillä aiheluokkien jakoperusteet ovat täysin samat. Olen jaotellut tiedotteet ja uutiset oman aiheeseen perustuvan luokitteluni mukaisesti, joten aiheluokat ovat analyttisen työni tulos. Aiheluokkien nimet kuvaavat aina aiheluokkiin sisältyvien uutisten ja tiedotteiden sisältöä. Esimerkiksi henkeen ja terveyteen kohdistunut tapaus -aiheluokka tarkoittaa uutista tai tiedotetta, jossa mainitaan nimensä mukaisesti henkeen ja terveyteen

kohdistunut teko tai muu tapaus. Aineiston tarkastelusta nousevat aihealueet ovat liikenne, henkeen ja terveyteen kohdistunut tapaus, huumausaineet, omaisuuteen kohdistunut tapaus, kadonnut henkilö, uhkaus, metsästysrikos ja muut.

4.1.1 Tilastoitu rikollisuus

Kun puhutaan rikollisuuden todellisesta tasosta, on oltava tarkkana, mitä väittämä pitää sisällään. Tilastokeskuksen poliisitilastot kertovat vain sen, miten paljon rikoksia on tullut poliisin tietoisuuteen. On otettava huomioon, että kaikki rikokset eivät koskaan tule paljastetuiksi. Tätä kutsutaan käsitteellä piilorikollisuus. Tilastoihin on siis mahdoton sisällyttää niitä rikoksia, jotka jäävät piiloon, jonka vuoksi tilastot perustuvatkin vain kaikkiin ilmoitettuihin ja raportoituihin rikoksiin.

Rikosten todellista tasoa on mahdotonta arvioida tarkkaan, mutta rikostilastojen lisäksi tasoa arvioidaan Suomessa muun muassa rikosuhrikyselyn avulla. Koska tämä tutkimus keskittyy nimenomaan Pohjanmaan poliisilaitoksen toiminta-alueen poliisiasiheiseen viestintään, on perusteltua että aineistona on nimenomaan Poliisihallituksen itse julkaisemat rikostilastot Pohjanmaan poliisilaitoksen toiminta-alueelta.

Rikostilastoista on myös tiedettävä, että kaikki rikokset kirjataan aina ilmoituspäivälle, joka ei välttämättä ole sama päivä, jolloin rikos on tapahtunut. Vaikka rikos olisi siis tapahtunut vuosia sitten, se näkyy tilastoissa ilmoituspäivän kohdalla. Tekoniemen (2019) näkemyksen mukaan rikoksista tiedotetaan useimmiten välittömästi, joten uutisointi ja tilastot ovat linjassa keskenään.

I-Medioilla tulee hyvin harvoin tietoon tapauksia, joissa olisi yli viikon viive rikoksen tapahtuma-ajan ja siitä uutisoinnin välillä. Tällaisia tapauksia ovat esimerkiksi talousrikokset, jotka eivät näy niin sanotusti katukuvassa millään tavalla, toisin kuin esimerkiksi liikenteessä sattuneet tapaukset.

On kuitenkin huomioitava, että vuosittaiset rikostilastot eivät tarkoita sitä, että kaikki kyseisen tilaston rikokset olisivat automaattisesti tapahtuneet kyseisenä vuonna. Appel

(2018) kertoo esimerkkinä tapauksen, jossa vuonna 2010 henkilö ilmoittaa poliisille, että hänen puolisonsa on pahoinpidellyt häntä seksuaalisesti 150 kertaa viimeisen kymmenen vuoden ajan. Tilastossa pahoinpitelyt näkyvät piikkinä ilmoituspäivänä, ja lukijalle voi tällöin tulla virheellinen käsitys siitä, että kaikki tapaukset olisivat sattuneet samana päivänä.

Poliisin toimintaa mitataan usein rikoslakirikosten määrällä, josta rajataan liikenne rikokset pois. Tässä tutkimuksessa käytettävässä rikostilastossa myös liikenne rikokset ovat mukana, sillä merkittävä osa aineiston uutisista ja tiedotteista käsittelee niitä. Rikoslakirikokset ovat rikoksia, joista on säädetty rikoslaisissa, kuten seksuaalirikokset, huumausainerikokset ja omaisuusrikokset. Rikoslakirikosten lisäksi on myös muita rikoksia, rikkeitä ja rikkomuksia, joita määrittelevät muut lait. (Poliisi 2015; Rikoslaki 19.12.1889/39)

Taulukosta 2 käy ilmi rikoslakirikosten määrä neljän kuukauden aikana Pohjanmaan poliisilaitoksen toiminta-alueella. Määrän lisäksi taulukossa on myös prosenttiluku, joka havainnollistaa kyseisen rikostyyppin osuutta kaikista tilaston rikoslakirikoksista. Yleisin rikos on ennako-odotusten mukaisesti liikenne rikos, joita on kaikista rikoslakirikoksista hieman yli kolmasosa. Lähes yhtä paljon kyseisellä aikavälillä on kirjattu myös omaisuusrikoksia. Ero seuraaviin rikostyyppihin on huomattava, sillä kolmanneksi eniten olevia väkivaltarikoksia on reilusti vähemmän, 10 prosenttia koko tilastosta.

Erityisesti henkirikosten määrä (1 kpl) on kiinnostava tieto analyysin kannalta, sillä kuten teorialuvussa todettiin, kuolonuhreja vaatineet tapaukset kuuluvat uutismedioita ja lukijoita eniten kiinnostaneimpiin tapauksiin. On kuitenkin huomioitava, että kuolonuhreja vaatineet liikenne rikokset, onnettomuudet ja muut vastaavat tapaukset eivät näy rikostilastoissa henkirikoksina, vaan esimerkiksi liikenne rikoksina.

Taulukko 2. Rikoslakirikosten määrä 1.9.–31.12.2018 (Poliisihallitus 2019)

Rikostyyppi	Määrä (kpl)	Osuus kaikista rikoslakirikoksista (%)
Liikennerikos	3 455	36
Omaisuusrikos	3 382	35
Väkivaltarikos	926	10
Huumausainerikos	758	8
Seksuaalirikos	112	1
Talousrikos	35	0,4
Henkirikos	1	0,01
Rikoslakirikokset yhteensä	9 643	

4.1.2 Pohjanmaan poliisilaitoksen tiedotteet

Pohjanmaan poliisilaitos julkaisee tiedotteita omilla verkkosivuillaan, joka on osa Suomen poliisin verkkosivuja. Jokaisella poliisilaitoksella on sivustolla oma alisivunsa. Tiedotteet julkaistaan kronologisessa järjestyksessä, ja julkaistaessa niistä lähtee sähköpostitse tieto myös medialle. Aikaisemmin kenen tahansa oli mahdollista päästä poliisilaitoksen tiedotuslistalle, mutta nykyään pääsyä listalle täytyy pyytää henkilökohtaisesti, ja päätös listalle lisäämisestä tehdään yksittäin jokaisen tapauksen kohdalla (Appel 2018). Verkkosivut ovat sen sijaan täysin julkiset.

Pohjanmaan poliisilaitos on julkaissut neljän kuukauden ajanjaksolla 102 tiedotetta. Enimmillään tiedotteita on julkaistu saman päivän aikana viisi kappaletta (14.10.2018), pisimmillään tiedotteiden julkaisussa on ollut viiden päivän mittainen tauko (20.–26.11.2018 ja 14.–19.10.2018).

Pohjanmaan poliisilaitoksen tiedotteissa on yleistä, että monta rikostyyppiä tai tapausta niputetaan yhteen ja samaan tiedotteeseen. Erityisesti alkuvuokosta poliisilaitos julkaisee

toisinaan tiedotteen, jossa kerrotaan viikonlopun tapahtumista Pohjanmaan poliisilaitoksen toiminta-alueella.

Kyseiset alkuviikon tiedotteet saattavat sisältää esimerkiksi muutaman liikenne rikkomuksen, huumausaineiden käytön sekä pahoinpitelyepäilyn. Tällaisessa tapauksessa yksi tiedote sisältää siis kolme eri aihe luokkaa, joten aihe luokkien määrä taulukossa 3 ei ole sama kuin tiedotteiden määrä. 102 tiedotteessa ilmenee 8 eri aihe luokkaa yhteensä 133 kertaa. Keskimäärin yhdessä tiedotteessa on 1,3 aihe luokkaa.

Taulukon 3 oikeasta sarakkeesta voidaan tarkastella prosenttilukua, joka kertoo miten suuressa osassa tiedotteista kyseinen aihe luokka esiintyy. Kuten taulukosta nähdään, yli puolet tiedotteista on liikenne aiheisia, ja käsittelevät esimerkiksi liikenne rikkomuksia ja -onnettomuuksia. Tämä on linjassa teorialuvussa esitettyjen väitteiden kanssa siitä, että liikenne rikoksista tiedotetaan todella paljon.

Noin kolmasosa tiedotteista puolestaan käsittelee henkeen ja terveyteen kohdistuneita tapauksia. 23 prosentissa tiedotteista mainitaan huumausaineet. Nämä kolme aihe luokkaa ovat selkeästi yleisimmät tiedotteiden aiheet. Neljänneksi eniten tiedotteet käsittelevät omaisuuteen kohdistuneita tapauksia. Loput tiedotteista jakautuvat melko tasaisesti kuuden eri aihe luokan kesken. Vähiten tiedotteita on julkaistu metsästys rikoksiin liittyen.

Taulukko 3. Poliisin tiedotteissa esiintyvät aiheuokat

Aiheluokka	Esiintymien määrä (kpl)	Osuus tiedotteista (%)
Liikenne (esim. liikennerikos tai -onnettomuus)	52	51
Henkeen ja terveyteen kohdistunut tapaus (esim. pahoinpitely)	29	28
Huumausaineet	23	23
Omaisuuuteen kohdistunut tapaus (esim. vahingonteko)	10	10
Kadonnut henkilö	8	8
Uhkaus	6	6
Muut (esim. lupa-asiat)	3	3
Metsästysrikos	2	2
Yhteensä	133	

4.1.3 Poliisiaiheiset uutiset

Yle Pohjanmaa on julkaissut neljän kuukauden ajanjaksolla 31 poliisiaiheista uutista. Ylen verkkosivut on rakennettu siten, että sieltä ei ole mahdollista eritellä poliisiaiheisten uutisten kategoriaa, vaan kyseiset uutiset näkyvät uutisvirrassa muiden uutisaiheiden seassa. Tämän aineiston uutiset on saatu Ylen toimituksesta henkilökohtaisen tiedustelun kautta.

Ylen uutisten kategorisoimattomuus hankaloittaa kokonaiskuvan muodostamista siitä, mitä poliisiaiheisiä uutisia Yle Pohjanmaa julkaisee, sillä lukijan on mahdotonta eritellä kyseisiä uutisia verkkosivuilta. Ylen tuottajan Salomäenpään (2019) mukaan Ylellä on poliisiaiheisessä uutisoinnissa erityisesti verkossa huomattavasti korkeampi kynnyks julkaisusta uutisia maakuntalehtiin verrattuna. Asiaa perustellaan sillä, että Yle on valtakunnallinen toimija, vaikka sillä onkin myös alueellisia toimituksia.

Kuten taulukosta 4 nähdään, Yle Pohjanmaan yleisimmät poliisiaiheiset uutisaiheet ovat henkeen ja terveyteen kohdistuneiden tapausten aihealue, johon kuuluu peräti 45 prosenttia kaikista uutisista. Toiseksi yleisin aihealue on liikenne, jota edustaa lähes kolmannes aineistosta. Seuraavaksi yleisimmät aihealueet ovat huumausaineet ja muut aihealue, joita esiintyy aineistossa 13 prosentin verran. Loput aihealueista on mainittu vain yhdessä tai kahdessa uutisessa. 31 uutisessa esiintyy 7 eri aihealuetta yhteensä 39 kertaa.

Taulukko 4. Yle Pohjanmaan uutisissa esiintyvät aihealueet

Aihealue	Esiintymien määrä (kpl)	Osuus uutisista (%)
Henkeen ja terveyteen kohdistunut tapaus (esim. pahoinpitely)	14	45
Liikenne (esim. liikennerikos tai -onnettomuus)	10	32
Muut (esim. lupa-asiat)	4	13
Huumausaineet	4	13
Omaisuuheen kohdistunut tapaus (esim. vahingonteko)	3	10
Metsästysrikos	3	10
Uhkaus	1	3
Yhteensä	39	

Aineiston yksityistä puolta edustavat Pohjalainen ja Ilkka kuuluvat molemmat I-Medioihin ja niillä on yhteistoimitus. Molemmilla toimituksilla on omat verkkosivut, jossa he julkaisevat uutisia kategorioittain. Uutisia julkaistaan toisinaan täysin identtisinä molemmissa lehdissä. Lehdillä on kuitenkin omat alueelliset painopisteensä: Pohjalainen keskittyy enemmän Vaasan alueen ja Pohjanmaan uutisaiheisiin, kun taas Ilkassa

uutisoidaan usein Seinäjoen ja Etelä-Pohjanmaan aiheista. Tiettyjä uutisia julkaistaan siis toisinaan vain toisessa lehdessä, ja niiden

Yksi molempien lehtien verkkosivujen uutiskategorioista on ”Poliisiuutiset”, joka sisältää kaikkien vapaasti luettavissa olevat poliisiaiheiset uutiset. Lukemiseen ei vaadita maksullista jäsenyyttä tai sisäänkirjautumista. Nimestään huolimatta kategoriassa julkaistaan myös pelastusaiheisia uutisia, kuten tietoa tulipaloista tai muista pelastusoperaatioista. Nimi on lukijalle hieman harhaanjohtava, mutta perusteltu. Käytäntö on melko yleinen, sillä monilla muillakin uutissivustoilla poliisi- ja pelastusviranomaisten uutiset kategorisoidaan saman alasivun tai otsikon alle.

Pohjalainen ja Ilkka julkaisevat joitain poliisiaiheisia uutisia myös maksumuurin takana Maakunta-osiossa, mutta tällöin juttu keskittyy johonkin tiettyyn näkökulmaan, kuten rikoksesta epäillyn yksityiskohtaisiin taustatietoihin. Maakunta-osion uutiset ovat pidempiä ja tarinallisempia kuin poliisiuutiset-osiossa. Koska tarkoituksena on tutkia nimenomaan ”keskivertokansalaiselle” muodostuvaa kuvaa eri uutisaiheista ja rikostyypeistä, aineistoon on otettu kaikki Poliisiuutiset-kategoriassa julkaistut uutiset kyseiseltä aikaväliltä.

Pohjalainen on julkaissut ajanjaksolla 133 uutista. Kuten taulukosta 5 nähdään, myös Pohjalaisen selvästi suosituin uutisaihe ja siten yleisin aihealue on liikenne. Peräti 57 prosenttia uutisista kuuluu kyseiseen aihealueeseen. Toiseksi yleisin aihealue on omaisuuteen kohdistuneet tapaukset, joka esiintyy 17 prosentissa uutisista. Ero liikenne-aihealueeseen on peräti 40 prosenttia.

Kolmanneksi yleisin aihealue on huumausaineet, joka ilmenee 20 uutisessa ja vastaa siten 15 prosenttia kaikista uutisista. Henkeen ja terveyteen kohdistunut tapaus – aihealue esiintyy 14 prosentissa uutisista, tullen vain yhden prosenttiyksikön jäljessä huumausaineet-aihealueeseen. 133 uutisessa esiintyy 8 eri aihealuetta yhteensä 154 kertaa, joka kertoo siitä että monessa uutisessa esiintyy useampi kuin yksi aihealue.

Taulukko 5. Pohjalaisen uutisissa esiintyvät aihealueet

Aiheluokka	Esiintymien määrä (kpl)	Osuus uutisista (%)
Liikenne (esim. liikennerikos tai -onnettomuus)	76	57
Omaisuuheen kohdistunut tapaus (esim. vahingonteko)	22	17
Huumaussaineet	20	15
Henkeen ja terveyteen kohdistunut tapaus (esim. pahoinpitely)	18	14
Muut (esim. lupa-asiat)	8	6
Kadonnut henkilö	5	4
Uhkaus	4	3
Metsästysrikos	1	0,8
Yhteensä	154	

Taulukossa 6 esitellään Ilkan poliisiasihteerissa uutisissa esiintyvät aihealueet. Myös Ilkan selkeästi yleisin aihealue on liikenne, sillä 55 prosenttia eli yli puolet uutisista kuuluu kyseiseen aihealueeseen. Toiseksi eniten, 21 prosenttia, uutisia esiintyy omaisuuteen kohdistunut tapaus -aihealueen alla. Eroa liikenne-aihealueeseen on 34 prosenttia. Kolmanneksi yleisin aihealue on henkeen ja terveyteen kohdistunut tapaus, joita esiintyy aineistossa 17 prosentin voimin. 133 uutisessa on tunnistettu 8 aihealuetta yhteensä 158 kertaa.

Taulukko 6. Ilkan uutisissa esiintyvät aihealueet

Aiheluokka	Esiintymien määrä (kpl)	Osuus uutisista (%)
Liikenne (esim. liikennerikos tai -onnettomuus)	73	55
Omaisuuheen kohdistunut tapaus (esim. vahingonteko)	28	21
Henkeen ja terveyteen kohdistunut tapaus (esim. pahoinpitely)	23	17
Huumaussaineet	19	14
Kadonnut henkilö	6	5
Muut (esim. lupa-asiat)	4	3
Uhkaus	4	3
Metsästysrikos	1	0,8
Yhteensä	158	

4.1.4 Eroavaisuudet rikostyyppittäin ja aihealueittain

Kuten aiemmista luvuista huomattiin, liikenneaiheiset uutiset ovat ehdottomasti yleisin uutisaihe. Muita yleisimpiä aihealueita ovat omaisuuteen kohdistunut tapaus, huumaussaineet ja henkeen ja terveyteen kohdistunut tapaus. Myös Pohjanmaan poliisilaitoksen tiedotteissa nämä neljä aihealuetta ovat selvästi yleisimmät.

Taulukosta 7 on helppoa huomata, miten suuri ero liikennerikosten ja liikenneaiheisten tiedotteiden ja uutisten välillä on. Tilastollisesti kaikista rikoslakirikoksista 36 % on liikennerikoksia, mutta sekä Pohjanmaan poliisilaitoksen tiedotteissa että I-Medioiden poliisiaiheisissa uutisissa yli puolet aineistosta käsittelee liikenneaiheita.

Vaikka ero rikostilastoihin on merkittävä, voidaan luvuista huomata, että I-Medioiden osuudet eivät eroa merkittävästi poliisilaitoksen tiedotteista. Muusta aineistosta poiketen Yle Pohjanmaa on julkaissut liikenneaiheisia uutisia noin kolmasosan verran kaikista uutisistaan, joka on vain muutaman prosenttiyksikön päässä liikenne-rikosten tilastoitua määrää.

Yle Pohjanmaan lukijoille liikenneaiheiset uutiset näyttävät melko realistisena tilastoituihin liikenne-rikoksiin verrattuna. Pohjanmaan poliisin tiedotteita ja Ilkan ja Pohjalaisen uutisia seuraamalla lukija saa sen sijaan hyvinkin ylikorostuneen kuvan tapausten määrästä (taulukko 7).

Taulukko 7. Liikenne-rikosten ja liikenne-aiheluokan osuus aineistosta

Aineisto	Poliisin rikostilastot	Pohjanmaan poliisilaitoksen tiedotteet	Ilkan uutiset	Pohjalaisen uutiset	Yle Pohjanmaan uutiset
Osuus (%)	36	51	55	57	32

Taulukkoon 8 on laskettu Ilkan, Pohjalaisen ja Ylen liikenne-aiheluokan uutisten määrän keskiarvo. Prosenttiluku (48) on todella lähellä poliisin tiedotteiden osuutta aineistosta (51 %). Sen sijaan liikenne-rikosten tilastoitu osuus kaikista rikoslakirikoksista on huomattavasti pienempi. Koska uutiset kirjoitetaan suurimmassa osassa tilanteista poliisin tiedotteen pohjalta, voidaan eron tulkita johtuvan poliisin tiedottamisesta.

Taulukko 8. Liikenne-rikosten osuus suhteessa saman aihealueen tiedotteisiin ja uutisiin

Aineisto	Poliisin rikostilastot	Pohjanmaan poliisilaitoksen tiedotteet	Median uutiset yhteensä
Osuus (%)	36	51	48

Taulukon 9 mukaan henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten osuus on tilastollisesti 11 prosenttia. Olen tulkinnut väkivaltarikosten, seksuaalirikosten ja henkirikosten kuuluvan tähän kyseiseen kategoriaan. Pohjanmaan poliisilaitoksen tiedotteista 34 prosenttia eli reilu kolmasosa sisältää maininnan henkeen ja terveyteen kohdistuneesta teosta, joka on kolminkertainen määrä tilastoihin verrattuna. Pohjalaisen kyseiseen aihealuokkaan kuuluvia uutisia on 14 prosenttia, Ilkan prosenttiluku on sen sijaan kolme yksikköä suurempi.

Yle Pohjanmaan lukijoilla sen sijaan henkeen ja terveyteen kohdistuneet tapaukset ovat räikeästi yliedustettuja niiden tilastoituun tasoon verrattuna (taulukko 9). Ero Ylen aihealuokkaan kuuluvien uutisten ja rikosten tilastoidun määrän välillä on peräti 35 prosenttia. Ilkan ja Pohjalaisen prosenttiluvut eivät ole linjassa sen väitteen kanssa, että media uutisoisi vakavista rikoksista ja erityisesti henkirikoksista ylikorostuneesti. On kuitenkin otettava huomioon, että kaikki poliisin kyseistä aihealuokkaa edustavat tiedotteet eivät välttämättä käsittele *vakavia* henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia, vaan kyseessä voi olla myös aihealuokkaan kuuluva onnettomuus tai muu tapaus.

Taulukko 9. Henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten ja saman aihealuokan osuus aineistosta

Aineisto	Poliisin rikostilastot	Pohjanmaan poliisilaitoksen tiedotteet	Ilkan uutiset	Pohjalaisen uutiset	Yle Pohjanmaan uutiset
Osuus (%)	11	28	17	14	45

Taulukossa 10 tiedotusvälineiden henkeen ja terveyteen kohdistuneista tapauksista kertovat uutiset on laskettu yhteen, jolloin keskiarvoksi tulee 25 prosenttia aineistosta. Prosenttiluku on yli kaksinkertainen rikosten tilastoituun määrään nähden, mutta kolmasosan pienempi kuin poliisin tiedotteiden osuus. Kun tiedotusvälineiden uutiset lasketaan yhteen, tulos on linjassa teorialuvussa esitettyjen tutkimusten kanssa; vakavat rikokset kiinnostavat ihmisiä. Tulos on kuitenkin myös yllättävä, sillä uutisten osuus on tiedotteita lähes kymmenen prosenttiyksikköä pienempi.

Taulukko 10. Henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten osuus suhteessa saman aihealueen tiedotteisiin ja uutisiin

Aineisto	Poliisin rikostilastot	Pohjanmaan poliisilaitoksen tiedotteet	Median uutiset yhteensä
Osuus (%)	11	28	25

Taulukossa 11 esitellään huumausainerikosten osuus kaikista rikoslakirikoksista sekä huumausaineet-aihealueen osuus tiedotteista ja uutisista. Tilastollisesti huumausainerikoksia on vain 8 prosenttia rikoslakirikoksista, mutta poliisin tiedotteissa peräti 22 prosentissa mainitaan huumausaineiden käyttö. Ero on lähes kolminkertainen. Uutismedioiden uutiset sijoittuvat näiden kahden välille, sillä kaikissa kolmessa uutismediassa huumausaineet-aihealueen osuus uutisista on 13–15 prosenttia.

Taulukko 11. Huumausainerikosten määrä ja huumausaineet-aihealueen osuus aineistosta

Aineisto	Poliisin rikostilastot	Pohjanmaan poliisilaitoksen tiedotteet	Ilkan uutiset	Pohjalaisen uutiset	Yle Pohjanmaan uutiset
Osuus (%)	8	23	14	15	13

Kun median uutiset lasketaan yhteen, on huumausaineet-aihealueeseen kuuluvien uutisten osuus kaikista aineiston uutisista 14 prosenttia (taulukko 12). Tämä on huomattavasti vähemmän kuin samaan aihealueeseen kuuluvien tiedotteiden määrä (22 %), mutta silti lähes kaksinkertainen määrä huumausainerikosten tilastoituun määrään.

Taulukko 12. Huumausainerikosten osuus suhteessa saman aihealueen tiedotteisiin ja uutisiin

Aineisto	Poliisin rikostilastot	Pohjanmaan poliisilaitoksen tiedotteet	Median uutiset yhteensä
Osuus (%)	8	23	14

Kuten taulukosta 13 nähdään, omaisuusrikosten määrä kaikista rikoksista on tilastollisesti 35 prosenttia. Pohjanmaan poliisi on sen sijaan uutisoinut omaisuuteen kohdistuvista tapauksista 13 prosentissa tiedotteistaan, joka on huomattavasti vähemmän. Ilkan, Pohjalaisen ja Yle Pohjanmaan uutisointi kyseiseen aihealueeseen liittyen on 10–21 prosentin välillä.

Taulukko 13. Omaisuusrikosten ja omaisuuteen kohdistunut tapaus –aihealueen osuus aineistosta

Aineisto	Poliisin rikostilastot	Pohjanmaan poliisilaitoksen tiedotteet	Ilkan uutiset	Pohjalaisen uutiset	Yle Pohjanmaan uutiset
Osuus (%)	35	10	21	17	10

Taulukon 14 mukaisesti median uutisointi omaisuuteen kohdistuneista tapauksista ei eroa paljoakaan saman aihealueen tiedotteista. Sen sijaan rikostilastoihin verrattuna ero on poikkeuksellinen; tilastollisesti omaisuusrikoksia tapahtuu lähes kolminkertaisesti. Omaisuusrikokset ovat ainut kategoria neljästä suurimmasta kategoriasta, jossa uutisointi ja tiedottaminen on räikeästi aliedustettuna tilastoituun rikollisuuteen verrattuna.

Taulukko 14. Omaisuusrikosten osuus suhteessa saman aihealueen tiedotteisiin ja uutisiin

Aineisto	Poliisin rikostilastot	Pohjanmaan poliisilaitoksen tiedotteet	Median uutiset yhteensä
Osuus (%)	35	10	16

4.2 Kielelliset valinnat

Tässä alaluvussa nostan esiin aineiston kielellisiä valintoja, jotka vaikuttavat tiedotteiden ja uutisten muodostamaan kokonaiskuvaan alueen rikollisuuden ja turvallisuuden tilasta. Erityisesti otsikoissa käytetty kieli on olennainen osa tekstejä, sillä jo teorialuvussa todettiin että klikkijournalismi ohjailee journalistista sisältöä verkossa. Klikkiotsikoiden tavoitteena on saada lukija klikkaamaan juttu auki houkuttelevan otsikon perusteella. On kuitenkin huomioitava, että osa lukijoista lukee ainoastaan otsikon klikkaamatta juttua

auki. Tällöin jo otsikko vaikuttaa lukijan käsitykseen siitä, missä tilassa alueen turvallisuus ja rikollisuus on.

4.2.1 Huomioita tiedotteiden kielenkäytöstä

Aineiston poliisiaiheisista uutisista poiketen poliisin tiedotteiden otsikot ovat osittain hyvinkin vaihtelevia ja erilaisia. Suurin osa tiedotteista, kuten esimerkeissä 3 ja 4, on otsikoitu perinteisen informatiivisesti niin, että otsikosta saa heti käsityksen, mitä tiedote pitää sisällään.

(3) Kuolemaan johtanut liikenneonnettomuus Vähässäkyrössä (17.11.2018)

(4) Hirvikolari Kokkolassa (14.10.2018)

Osa otsikoista poikkeaa kuitenkin muista ympäripyöreillä ja latteilla otsikoillaan, kuten otsikoissa 5 ja 6. Kyseisten esimerkkien kaltaiset otsikot eivät anna mitään viitteitä siitä, onko kyseessä esimerkiksi lupa-asioihin tai muihin käytännön asioihin liittyvä informatiivinen tiedote vai vakava henkirikos. Esimerkiksi Lehdistölle-otsikolla varustettu tiedote (esimerkki 5) kertoo menehtyneestä henkilöstä, mutta asiaa on mahdoton päätellä otsikon perusteella.

(5) Lehdistölle 12.11.2018 (12.11.2018)

(6) Kaustinen / Pietarsaari [sic] (14.10.2018)

Myös esimerkeissä 7 ja 8 otsikot jättävät paljon varaa lukijan omalle tulkinnalle. ”Joulunaika Pohjanmaalla” ei kerro juurikaan mitään tiedotteen sisällöstä. Mikäli otsikon irrottaisi asiayhteydestä, olisi sen perusteella mahdotonta edes päätellä, että kyseessä on poliisin virallinen tiedote. Jos jokin uutismedia julkaisisi kyseisen tiedotteen sellaisenaan ja samalla otsikolla, ei lukija osaisi liittää otsikkoa millään tavalla poliisin toimintaan. Otsikko 8 sen sijaan kertoo toki tiedotteen sisällöstä sen verran, että siinä käsitellään tärkeää rattijuopumusta Kaustisella, mutta ym-lyhenne jättää myös paljon arvaittavaa.

(7) Joulunaika Pohjanmaalla (26.12.2018)

(8) Törkeä rattijuopumus ym Kaustisella [sic] (17.9.2018)

Osassa otsikoista on myös mainittu päivämäärä, mutta huomattavasti suurin osa on ilman mainintaa päivämäärästä. Päivämäärä käy ilmi tiedoteluettelosta, sillä se on mainittu jokaisen tiedotteen otsikon yläpuolella. Päivämäärää ei siis tiedotteiden otsikoissa varinaisesti tarvitse, jonka vuoksi kyseisistä otsikoista tulee helposti sellainen mielikuva, että verkkosivun ja tiedotelistauksen rakenne ei ole kyseisen tiedotteen kirjoittajalle tuttu, Päivämäärän sisältävissä otsikoissa päivämäärä mainitaan siis kahteen kertaan listauksessa. Päivämäärän sisältäviä otsikoita on peräti kymmenen, joka vastaa noin 10 prosenttia koko Pohjanmaan poliisilaitoksen aineistosta.

Tiedotteiden otsikoiden suuri vaihtelevuus luo lukijalle mielikuvan että tiedotteet on kirjoitettu erilaisten tapojen tai ohjeistusten perusteella. Se voi myös luoda epäammattimaisen kuvan tiedotteiden kirjoittajista. Kuten jo teorialuvussa todettiin, poliisin omien ohjeistusten mukaan viestinnän ja tässä tapauksessa tiedotteiden tulee olla linjakasta ja kielellisesti tasapuolista. Tiedotteiden laadun vaihtelevuus tukee myös teorialuvussa esitettyjä väitteitä siitä, että poliisien viestinnällinen koulutus on vähäistä ja jopa puutteellista, ja sitä kautta viestinnällinen ammattitaito on vaihtelevaa. Väitettä tukee myös päivämäärien kielimuotojen suuri vaihtelevuus; osa päivämääristä on kirjoitettu täydellisessä muodossa kuten esimerkissä 9, osassa päivämäärä on muotoiltu lyhyemmin, kuten esimerkeissä 10, ja toisinaan jopa oikeinkirjoitusnormeista melko räikeästi poiketen, kuten esimerkissä 11.

(9) Tiedote liittyen ampumistapaukseen Kokkolassa 8.10.2018 (8.10.2018)

(10) Päivätiedote Etelä-Pohjanmaa 16.9.18 (16.9.2018)

(11) Päivittäistiedote Etelä-Pohjanmaa 8 - 9.12 [sic] (9.12.2018)

Edellä mainituista esimerkeistä voidaan myös huomata, että tiedotteiden kirjoitusasut vaihtelevat myös muissa käsitteissä kuin päivämäärissä, sillä tiedotteiden otsikoista löytyy kolme eri tiedotteeseen liittyvää käsitettä: ”päivätiedote”, ”päivittäistiedote” ja ”tiedote”. Tiedote-sanana mainitseminen otsikossa ylipäättään on hieman kyseenalaista

listauksen ollessa nimenomaan tiedotelistaus, ja kyseisen verkkosivun ollessa otsikoitu nimellä ”Tiedotteet”. Kerrottakoon, että missään aineiston uutisessa ei mainita otsikossa sanaa ”uutinen”.

Tiedotteiden kieliasun vaihtelevuudesta kertoo jotain myös se, että 102 tiedotteesta 11:ssä eli noin joka kymmenennessä on piste otsikon perässä. Kyseessä on verrattain pieni asia, mutta kaikki kielelliset valinnat ja vaihtuvuudet vaikuttavat siihen, miten ammattimainen ja yhtenäinen kuva viestinnästä muodostuu.

4.2.2 Tiedotteiden ja uutisten otsikoinnin vertailua

Kuten teorialuvussa tuotiin esiin, klikkiotsikointi ohjaa nykyään suuresti verkkouutisia ja erityisesti niiden otsikointia. Havainnollistaakseni otsikointia olen poiminut Pohjanmaan poliisilaitoksen tiedotteista joka kymmenennen tiedotteen otsikon, ja vertaan otsikoita sitten vastaavasti samasta aiheesta tehtyihin uutisiin. Tiedotteet on poimittu excel-taulukosta, jossa kaikki aineiston 103 tiedotetta on listattu kronologisessa järjestyksessä. Otanta on siis tässä alaluvussa 10 tiedotetta ja niistä tehdyt uutiset. Kaikissa esimerkkitapauksissa Ilkan ja Pohjalaisten otsikot ovat identtiset, sillä niillä on yhteistoimitus, ja jutut on julkaistu samanlaisena molemmissa lehdissä.

Kuten taulukosta 15 nähdään, kymmenen Pohjanmaan poliisilaitoksen tiedotteen pohjalta Yle on julkaissut kaksi uutista. Ilka ja Pohjalainen ovat sen sijaan julkaisseet tiedotteiden aiheista 12 uutista molemmissa lehdissä. I-Mediat ovat siis julkaisseet Yleen verrattuna kymmenkertaisesti enemmän uutisia.

Taulukko 15. Otos tiedotteista ja uutisista

Pohjanmaan poliisilaitoksen tiedotteet	Yle Pohjanmaan uutiset	Ilkan uutiset	Pohjalaisen uutiset
10 kpl	2 kpl	12 kpl	12 kpl

Ensimmäinen aihe kymmenen tiedotteen ryhmästä käsittelee Jalasjärvellä sattunutta, vakavaa onnettomuutta. Poliisin tiedotteen otsikko (esimerkki 12) ei kuvasta tapahtuman sisältöä millään tavalla, sillä se on otsikoitu hyvin ympärilyöreästi ”Päivätiedote”. Tiedotteen sisältöä on mahdotonta päätellä otsikon perusteella. Yle, Ilkka ja Pohjalainen (esimerkit 13 ja 14) ovat sen sijaan nostaneet otsikkoon tapahtuman sisällön hyvin tarkasti. Kaikki kolme uutismediaa tuovat jo otsikossa esiin tapahtumapaikan, maininnan uhrin iästä sekä kuvauksen tapahtuman sisällöstä. Yle (esimerkki 13) on nostanut otsikkoon jopa tiedon siitä, että uutisessa esiintyvät henkilöt ovat sukulaisuussuhteessa keskenään.

- (12) Päivätiedote Etelä-Pohjanmaa 30.12.2018 (Poliisi)
- (13) Jalasjärvellä traktorionnettomuus: 4-vuotias poika loukkaantui vakavasti jäätyään isovanhempansa kuljettaman traktorin alle (Yle)
- (14) Pieni lapsi jäi traktorin alle Jalasjärvellä – loukkaantui vakavasti (Ilkka ja Pohjalainen)

Seuraavassa tapauksessa (esimerkki 15) poliisi kaipaa silminnäkijähavaintoja, ja asia tuodaan esiin jo heti tiedotteen otsikossa. Poliisi on nostanut otsikkoon myös tiedon siitä, että kyseessä on nimenomaan *vakava* väkivallanteko. Asiassa korostetaan siis teon vakavuutta. Yle Pohjanmaa (esimerkki 16) on nostanut otsikkoon tiedotteen tekstiosassa esiintyvä maininnan siitä, että kyseisen tapauksen rikostyyppi on *törkeä pahoinpitely*. I-Medioiden otsikot (esimerkki 17) korostavat sen sijaan loukkaantumisen vakavuutta mainitsemalla että uhri loukkaantui *erittäin* vakavasti. Teoriaosuudessa esitetty väite siitä, että poliisi käyttää mediaa apua tarvitsessaan, näkyy konkreettisella tasolla nimenomaan tässä tapauksessa. Kaikki uutismediat ovat nostaneet jo otsikkoon maininnan siitä, että poliisi etsii silminnäkijöitä tapaukseen liittyen.

- (15) Pietarsaassa vakava väkivallanteko, silminnäkijähavaintoja kaivataan (Poliisi)
- (16) Pietarsaassa törkeä pahoinpitely – poliisi kaipaa silminnäkijähavaintoja (Yle Pohjanmaa)
- (17) Mies kaadettiin katuun Pietarsaassa: Loukkaantui erittäin vakavasti – poliisi etsii nyt silminnäkijöitä (Ilkka ja Pohjalainen)

Esimerkissä 18 näkyvä Poliisin tiedote on otsikoitu lyhyesti ja melko epämääräisesti, eikä se anna minkäänlaista kuvaa tiedotteen tapahtumista. Kyseinen tiedote sisältää useita erilaisia tapauksia, ja I-Mediat ovatkin tehneet tiedotteesta kaksi eri uutista ja julkaisseet ne identtisinä sekä Ilkan että Pohjalaisen verkkosivuilla, kuten esimerkissä 19 ja 20. Molemmissa otsikoissa tapahtumia kuvaillaan melko yksityiskohtaisesti kertomalla tapahtuman sisältö ja paikka. Toisessa otsikossa mainitaan rikostyyppi, *törkeä liikennerikkomus*, ja korostetaan poliisin toimia kyseisessä tilanteessa. Yle ei ole julkaissut ainuttakaan uutista kyseisistä tapauksesta.

- (18) Tapahtumia Vaasassa ja Maalahdessa (Poliisi)
- (19) Humalainen kuljettaja törmäili katuvaloihin ja liikenteenjakaajaan Vaasassa – poliisi tutkii törkeitä liikenne rikkomuksia (Ilkka ja Pohjalainen)
- (20) Henkilöauton kuljettaja ajoi seinään viikonloppuna Vaasassa (Ilkka ja Pohjalainen)

Esimerkkien 21 ja 22 tapaus käsittelee kadonneen ihmisen löytymistä. Poliisin, Ilkan ja Pohjalaisen otsikot ovat pitkälti samankaltaiset, mutta I-Mediat ovat lisänneet otsikoihinsa myös lyhyen selityksen miehen katoamiselle. Otsikossa ei kuitenkaan kerrota, minne tai miksi mies oli ajanut pitkän matkan. Yle ei ole uutisoinut tapauksesta.

- (21) Närpiöstä kadonnut 84-vuotias mies on löytynyt. (Poliisi)
- (22) Närpiössä kadonnut iäkäs mies löytyi – oli ajanut pitkän matkan (Ilkka ja Pohjalainen)

Seuraava otsikko käsittelee rattijuopumuksia. Poliisin otsikko (esimerkki 23) on jälleen lyhyt ja tiivis, ja jutun sisältö selviää paremmin vasta sen avattuaan. Kyseessä on tiedote, jossa kerrotaan useammasta eri alkoholin ja huumausaineiden käyttöön ja ajoneuvon kuljettamiseen liittyvästä tapauksesta. Ilkka ja Pohjalainen (esimerkit 24 ja 25) ovat tehneet tiedotteen pohjalta kaksi juttua, johon ne ovat nostaneet tiedotteessa mainittuja tapauksia. Otsikot ovat selvästi pidempiä ja kuvaavampia, kuin poliisin otsikko, ja niissä

painotetaan esimerkiksi kuljettajan ikää ja tapaukseen osallistuneiden henkilöiden välisiä suhteita. Yleltä ei löydy tapauksiin liittyvää uutista.

- (23) Rattijuopumuksia Vaasassa ja Vähässäkyrössä (Poliisi)
- (24) 18-vuotias kuljettaja jäi kiinni ajelusta kannabiksen vaikutuksen alaisena Vaasassa (Ilkka ja Pohjalainen)
- (25) Kortiton mies ajeli juovuksissa kaverin autolla Vähässäkyrössä – myös kyydissä istunutta auton omistajaa epäillään rikoksesta (Ilkka ja Pohjalainen)

Esimerkin 26 otsikko on lähes identtinen edellisen tapauksen kanssa. Otsikossa mainitaan lyhyesti, että Vaasassa ja Mustasaassa on havaittu rattijuopumuksia. Tyyliin uskollisena tämäkin tiedote kertoo useammasta tapauksesta. I-Medioiden otsikko (esimerkki 27) on jälleen kerran huomattavasti pidempi, ja siihen on nostettu yksityiskohtia tiedotteessa kerrotuista tapauksista. Otsikossa mainitaan korostetaan vuorokaudenaikaa ja tapauksen tarkempaa sisältöä. Poliisi ei mainitse otsikoissa huumausaineiden käyttöä millään tavalla. Yle ei ole uutisoinut tästäkään tapauksesta.

- (26) Rattijuopumuksia Vaasassa ja Mustasaassa (Poliisi)
- (27) Keskellä päivää jäi kiinni kolme kortitonta rattijuoppoa Vaasan seudulla – heistä jokainen puhalsi nollat, mutta verikoe paljasti kovien huumeiden käytön (Ilkka ja Pohjalainen)

Esimerkki 28 mukailee kahta edeltäjäänsä. Otsikossa kuvaillaan tapahtunutta hyvin vähäsanaisesti, painottaen lähinnä tapahtumapaikkoja. I-Mediat on jakanut tiedotteen kahteen eri uutiseen, kuten esimerkeissä 29 ja 30 nähdään. I-Medioiden otsikoissa on melko värikästä kielenkäyttöä, sillä moottoripyöräilijän kuvataan *viilettäneen* Vaasassa, ja rattijuoppon kuvaillaan ajaneen *poliisin haaviin*. Yle ei ole uutisoinut kyseisestä tapauksesta.

- (28) Ylinopeutta Vaasassa ja rattijuopumus Mustasaassa (Poliisi)
- (29) Moottoripyöräilijä viiletti 151 kilometrin tuntinopeutta Vaasassa (Ilkka ja Pohjalainen)

(30) Rattijuoppo ajoi poliisin haaviin Mustasaarella (Ilkka ja Pohjalainen)

Esimerkeissä 31 ja 32 kerrotaan Pedersöressä sattuneesta onnettomuudesta. Poliisin otsikko ei sisällä tietoa siitä, että onnettomuuden osallinen on menehtynyt sairaalassa, vaan tieto tulee ilmi vasta tiedotteen avattuaan. Ilkka ja Pohjalainen ovat nostaneet tiedon otsikkoonsa. Yle Pohjanmaa ei ole julkaissut tapaukseen liittyen ainuttakaan uutista.

(31) Vakava liikenneonnettomuus Pedersöressä (Poliisi)

(32) Vakava liikenneonnettomuus Pedersöressä – Polkupyöräilijä todettiin sairaalassa menehtyneeksi (Ilkka ja Pohjalainen)

Seuraava tapaus (esimerkki 33) käsittelee rattijuopumuksia ja huumausaineiden käyttöä. Poliisi on tässäkin tapauksessa otsikoinut tapauksen hyvin pelkitetysti, kun taas Ilkka ja Pohjalainen (esimerkki 34) ovat tehneet otsikoistaan kahden virkkeen pituiset, ja lisänneet otsikkoon myös maininnan huumausaineista ja ajo-oikeuden puuttumisesta. Yle Pohjanmaa ei ole julkaissut tapaukseen liittyvää uutista.

(33) Rattijuopumuksia Vaasassa (Poliisi)

(34) Huumausaineiden ja alkoholin vaikutuksen alaisena rattiin Vaasassa – Myös voimassa oleva ajo-oikeus puuttui osalta kuljettajista (Ilkka ja Pohjalainen)

Esimerkin 35 tapaus käsittelee liikenneonnettomuutta. Poliisin tiedotteen otsikko on poliisille tyypillisesti melko pelkistetty ja ytimekäs. Kukaan aineiston uutismedioista ei ole uutisoinut tästä tapauksesta, vaikka tiedotteessa kerrotaan, että onnettomuudessa on loukkaantunut yksi henkilö vakavasti. Aiempiin tapauksiin verraten on yllättävää, että edes I-Mediat eivät ole uutisoineet tapauksesta. Asiaan on todennäköisesti vaikuttanut kyseisen päivän uutiskynnyksen korkeus.

(35) Kokkolassa henkilöauton ulosajo Korpintiellä (Poliisi)

12. marraskuuta julkaistu tiedote (esimerkki 36) käsittelee menehtyneen henkilön löytymistä Kokkolasta. Otsikko ei kuvaa tapausta millään tavalla, ja jättää lukijan arvailujen varaan. Yle, Ilkka ja Pohjalainen eivät ole julkaisseet uutista tapaukseen liittyen. Tämä on epätavallista teorialuvussa esitettyihin väitteisiin nähden siitä, että kuolonuhreja vaatineet tapaukset kiinnostavat mediaa. Koska otsikko ei viittaa millään tavalla kuolintapaukseen, on mahdollista että uutismediat eivät ole olleet tietoisia tapauksen tarkemmasta sisällöstä.

(36) Lehdistölle 12.11.2018 (Poliisi)

4.3 Yhteenveto

Tässä alaluvussa kerron analyysiluvun havainnoista. Aineiston selvästi yleisimmät rikostyyppit tilastojen mukaan ovat liikenne-rikos, omaisuusrikos, väkivaltarikos ja huumausainerikos. Aineiston tiedotteissa ja uutisissa yleisimmät aihealueet ovat liikenne, huumausaineet, omaisuuteen kohdistunut tapaus, ja henkeen ja terveyteen kohdistunut tapaus. Vaikka nämä aihealueet ovat yhteneväisessä linjassa tilastoidun rikollisuuden yleisimpien rikostyyppien kanssa, lähempi tarkastelu osoittaa että tiettyjen aihealueiden uutisoinnin ja tiedottamisen prosentuaaliset erot ovat merkittäviä.

Jo teorialuvussa esitettyjen väitteiden pohjalta liikenne-aihealue on odotetusti sekä rikostilastoissa että uutisissa ja tiedotteissa. Yllättävää on kuitenkin se, että poliisin omista tiedotteista liikenne-aihealue on selvästi ylliedustettu. Liikenne-rikoksia on tilastollisesti 36 prosenttia kaikista aineiston rikoksista, mutta poliisin tiedotteista jopa joka toinen eli 51 prosenttia on liikenneaiheinen. Arvaamatonta on myös se, että uutismedioiden uutisointi aiheesta on todella vaihtelevaa; I-Mediat on julkaissut liikenneaiheisia uutisia sekä Pohjalaisessa että Ilkassa 55–57 prosenttisesti kaikista poliisiaiheisista uutisista, mutta Yle Pohjanmaan uutisista vain 32 prosenttia käsittelee kyseistä aihealueita. Tämä kertoo siitä, että Yle selvästi valikoi, mistä poliisin tiedotteista se kirjoittaa uutisen. Aiheita käsittelevien Yle Pohjanmaan uutisten prosentti on lähempänä tilastoitua määrää kuin poliisin omat tiedotteet.

Henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrä on tilastollisesti vain 10 prosenttia. Kuitenkin poliisin tiedotteista 28 prosenttia käsittelee henkeen ja terveyteen kohdistunut tapaus -aiheluokkaa. Ilkan (17 %) ja Pohjalaisen (14 %) prosentit osuvat poliisin tiedotteiden ja tilastoidun rikollisuuden keskivälille. Ylen uutisista (45 %) sen sijaan lähes puolet käsittelevät kyseistä aihealuetta, joka on 4,5 kertaa henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten tilastoitua tilaa enemmän.

Myös huumausainerikoksia käsitellään tiedotteissa ja uutisissa ylliedustetusti. Tilastollisesti huumausainerikoksia on aineistosta vain 8 prosenttia, mutta poliisin tiedotteista peräti 23 prosenttia kuuluu huumausaineet-aiheluokkaan. Uutismedioiden uutisista 13–15 prosenttia mainitsee huumausaineiden käytön. Tämän rikostyyppin ja aihealuetan kohdalla uutismediat ovat huomattavasti lähempänä tilastoitua tasoa kuin poliisin oma tiedottaminen. Tulos on mielenkiintoinen erityisesti siksi, että uutismediat kirjoittavat poliisiaiheiset uutiset yleensä nimenomaan poliisin tiedotteiden pohjalta.

Omaisuusrikosten voi analyysin perusteella päätellä olevan epäsuosittu aihe erityisesti poliisin tiedotteissa ja Yle Pohjanmaan uutisissa. Tilastollisesti useampi kuin joka kolmas (35 %) rikos on omaisuusrikos, mutta tiedotteista vain 10 prosenttia käsittelee omaisuuteen kohdistunutta tapausta. I-Mediat ovat uutisoineet kyseisestä aihealuetasta 17 ja 21 prosentin verran, mutta Yle Pohjanmaan prosentti on sama kuin poliisin tiedotteissa (10).

I-Medioiden uutiset mukailevat erityisesti liikenne-aiheluokan jutuissa poliisia, sillä prosentit ovat melko lähellä toisiaan. Sen sijaan huumausaineisiin ja henkeen ja terveyteen kohdistuneisiin tapauksiin liittyen I-Mediat on uutisoinut tapauksista prosentuaalisesti poliisia vähemmän. Omaisuuteen kohdistuneista tapauksista I-Mediat on uutisoinut hieman poliisia enemmän.

Yle Pohjanmaan uutisoinnin yleisimmät aihealuetat oli osittain arvattavissa, sillä Salomäenpään (2019) mukaan Yle uutisoi pienistä, alueellisista jutuista harvemmin. Väite on totta erityisesti liikenne-aiheluokan ja omaisuuteen kohdistuneiden tapausten kohdalla. Henkeen ja terveyteen kohdistunut tapaus on sen sijaan Ylen uutisissa

yliedustettu aihealue, sillä rikostilastoihin verrattuna aihealue esiintyy noin 4,5-kertaisesti.

Poliisin tiedotteisiin niputetaan usein monta eri tapausta samaan tiedotteeseen, kun taas uutismediat kirjoittavat usein yhden tiedotteen pohjalta jopa kaksi uutista. Myös otsikoinnissa on huomattavissa eroja. Poliisin otsikot ovat usein hyvin lyhyitä ja ympärilyhyitä, ja suuri osa niistä kuvailee tiedotteen sisältöä erittäin löyhästi. Kaikista tiedotteiden otsikoista ei ole mahdollista päätellä, mihin aiheeseen tiedote liittyy. Suuressa osassa tiedotteista tapahtumapaikka mainitaan kuitenkin jo heti otsikossa. Poliisin tiedotteissa on myös todella paljon kielellisiä eroavaisuuksia erityisesti otsikoinnin käytäntöjen suhteen. Uutismedioiden uutisotsikot ovat sen sijaan usein hyvinkin kuvaavia ja kielipillisesti virheettömiä, ja niissä korostetaan usein tapahtuman yksityiskohtia, kuten rikostyyppiä tai tapahtumaan osallistuneiden suhdetta toisiinsa. Kahdessa tapauksessa kukaan uutismedioista ei ole julkaissut uutista poliisin tiedotteen pohjalta, joten kaikki poliisin tiedotteet eivät päädy uutismedian uutisiin asti.

5 PÄÄTÄNTÖ

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Pohjanmaan poliisilaitoksen ja Pohjanmaan suurimpien uutismedioiden välittämä kokonaiskuva Pohjanmaan poliisin toiminta-alueen rikollisuudesta ja turvallisuudesta syksyllä 2018. Tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita erityisesti siitä, mitkä rikostyypit päätyvät tyypillisimmin poliisin tiedotteisiin ja alueen suurimpien uutismedioiden poliisiaiheisiin uutisiin, ja missä suhteessa ne ovat rikosten tilastoituun määrään ja laatuun

Tutkimuksen ensisijaisena aineistona käytettiin neljän kuukauden rikostilastoja sekä kyseisenä ajanjaksona julkaistuja Pohjanmaan poliisin tiedotteita ja Ilkan, Pohjalaisen ja Yle Pohjanmaan poliisiaiheisiä uutisia. Tutkimus toteutettiin luomalla tiedotteille ja uutisille aiheuokat sisällönanalyysin keinoin, jotta niitä voitiin verrata tilastoituun rikollisuuteen. Aiheuokkien avulla aineistosta saatiin selville yli- ja aliedustetut rikostyypit ja aiheet.

Tutkimuksessa selvisi, että eri tiedotusvälineitä seuraamalla on mahdollista saada erittäin erilainen kuva Pohjanmaan poliisin toiminta-alueen turvallisuudesta ja rikollisuudesta. I-Medioiden lukijoille liikenne-aiheuokka, henkeen ja terveyteen kohdistunut tapaus-aiheuokka ja huumausaineet-aiheuokka näyttävät ylikorostuneena rikosten tilastoituun määrään verrattuna. Sen sijaan omaisuuteen kohdistunut tapaus-aiheuokka on aliedustettu omaisuusrikosten tilastoituun tilaan suhteutettuna.

Yle Pohjanmaa luo I-Medioihin ja Pohjanmaan poliisiin verrattuna hyvän erilaista kuvaa alueen rikollisuudesta ja turvallisuudesta. Liikenne-aiheuokka myötäilee Ylen uutisissa poikkeuksellisen yhtenäisesti liikenne-rikosten tilastoitua tilaa. I-Medioista ja poliisista poiketen liikenne-aiheuokka on Ylen uutisissa jopa muutaman prosenttiyksikön aliedustettu rikostilastoihin verrattuna. Henkeen ja terveyteen kohdistunut tapaus-aiheuokka näyttää Ylen lukijoille sen sijaan räikeästi yliedustettuna. Ero henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten tilastoituun tilaan on jopa 35 prosenttiyksikköä. Huumausaineet-aiheuokka on Ylen uutisissa vain viiden prosenttiyksikön päässä

huumausainerikoksista tilastollisesti, mutta omaisuusrikoksia sen sijaan tapahtuu 25 prosenttia enemmän kuin mitä Ylen uutiset antavat ymmärtää.

Tulosten perusteella voidaan tehdä hyvin selvä johtopäätös siitä, että Pohjanmaan poliisin toiminta-alueen tiedotusvälineet luovat hyvin erilaista kuvaa alueen rikosten määrästä ja laadusta, eikä se ole minkään tiedotusvälineen kohdalla neutraali tai realistinen. Tietty rikostyyppit, kuten omaisuusrikokset ja henkeen ja terveyteen kohdistuneet tapaukset näyttävät rikostilastoihin verrattuna räikeästi yli- ja aliedustettuna. Tämä pätee myös Pohjanmaan poliisin oman viestinnän kohdalla, mikä on vastoin monia poliisin omia ohjeistuksia ja säädöksiä, kuten poliisin sisäisen ja ulkoisen viestinnän käsikirjaa, jonka mukaan poliisin tulee välttää puutteellista, väärää tai harhaanjohtavaa tiedottamista.

Asian voi tulkita johtuvan osittain poliisin kohdalla siitä, että poliisin viestinnällinen koulutus on puutteellista, eikä tiedotteiden laatimiseen ole olemassa tarkkoja ohjeistuksia tai määräyksiä. Uutismedioiden välittämän kuvan virheellisyys sen sijaan johtuu ainakin osittain siksi, että uutismedioilla on myös muita intressejä kuin neutraalina informaation lähteenä toimiminen.

Tulokset osoittavat myös sen, että median lisäksi myös poliisi toimii selkeästi portinvartijana omaan toimintaansa liittyvässä tiedottamisessa. Koska uutismediat kirjoittavat poliisiaiheiset uutisensa yleensä poliisin tiedotteiden perusteella, monet aiheet ja tapaukset kulkevat sekä poliisin edustajan että median edustajan työpöydän kautta. Tällöin voidaan ajatella, että poliisiaiheiset uutiset kulkevat *kaksinkertaisen portin* kautta ennen kuin ne päätyvät alueen asukkaiden luettavaksi.

Kielellisesti poliisin tiedotteet ovat otsikkotasoltaan huomattavasti epätasalaatuisempia kuin uutismedioiden poliisiaiheiset uutiset. Tämä ei kuitenkaan tule yllätyksenä siksi, että toimittajien voidaan ajatella olevan ammattikirjoittajia, kun taas poliisilla kirjoittaminen on vain yksi monista työtehtävistä. Poliisin viestinnän epätasainen laatu on vastoin monia poliisiorganisaation ohjeistuksia ja säädöksiä. Poliisin tiedotteiden otsikointi on myös osittain puutteellista ja harhaanjohtavaa, sillä useiden otsikkojen perusteella on mahdotonta päätellä, mistä kyseinen tiedote kertoo. Uutismedioiden otsikointi on sen

sijaan värikkäämpää ja monipuolisempaa, ja otsikoihin nostetaan usein esiin esimerkiksi rikostyyppisiä ja tapahtuneeseen osallistuneiden välisiä suhteita.

Tutkimuksen toteutettavuus osoitti, että myös tiedon hankkiminen alueen rikosten määrästä ja laadusta on hyvin vaihtelevaa. Poliisin tiedotteet on listattu selkeästi, kronologisessa järjestyksessä Pohjanmaan poliisilaitoksen verkkosivuille, kun taas Yle Pohjanmaan ja I-Medioiden uutisia on melko vaikea eritellä verkkosivuilta, eikä niitä ole mahdollista tarkastella kronologisesti ajassa taaksepäin. Aineiston hankinta vaatii siis huolellisen taustatyön ja yhteistyön eri toimijoiden kanssa, että analyysi voitiin toteuttaa.

Jatkossa olisi mielenkiintoista tutkia tiedotteiden ja uutisten sisältöä erityisesti siitä näkökulmasta, millaisen kuvan ne luovat erilaisista tapauksista ja rikollisuuden ja turvallisuuden tilasta kielellisten valintojen avulla. Tutkimus antaa pohjan jatkaa aiheen syvempää tutkimusta tarkastelemalla esimerkiksi tiedotteiden ja uutisten sisältöjä ja niihin liittyviä kielellisiä valintoja.

LÄHTEET

- Appel, Mikael (2018). Henkilökohtainen haastattelu. Pohjanmaan poliisilaitos, viestintäpäällikkö. Vaasa.
- Ampuja, Marko (2004). Massapetoksen äärellä: Theodor W. Adornon kulttuuriteollisuusteoria ja kulttuurintutkimus. Teoksessa: Tuomo Mörä, Inka Salovaara-Moring & Sanna Valtonen (toim.). *Mediatutkimuksen vaeltava teoria*. Helsinki: Gaudeamus, 13–37.
- Aro, Jessikka (2011). *Kauneus piti Karoliinan otsikoissa*. [Lainattu 15.5.2019]. Journalisti 16/2011. Suomen Journalistiliitto. [http://journalistiliitto-fi.directo.fi/journalisti/lehti/2011/16/artikkelit/kauneus-piti-karoliinan-otsikois/](http://journalistiliitto.fi.directo.fi/journalisti/lehti/2011/16/artikkelit/kauneus-piti-karoliinan-otsikois/).
- Cavén, Tina (2018). *Voiko mediaan luottaa?* [Lainattu 15.5.2019]. Helsinki: Yle. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/12/30/voiko-mediaan-luottaa>.
- Cohen, Stanley (1973). *Folk Devils & Moral Panics. The Creation of the Mods and Rockers*. Iso-Britannia: Paladin.
- Conlin, Lindsey & William R. Davie (2015). *Missing White Woman Syndrome: How Media Framing Affects Viewers' Emotions*. [Lainattu 10.12.2019] Electronic News 2015 9:1, 36-50.
- Euroopan komissio (2016). *Standard Eurobarometer 85. Public opinion in the European Union*. [Lainattu 22.10.2019]. <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/STANDARD/yearFrom/1974/yearTo/2016/surveyKy/2130>
- Huovila, Tapani (1990). *Uutiskynnys ylittyy*. Jyväskylä: Gummerus.
- Jokipii, Jussi (2019). Haastattelu sähköpostin välityksellä. I-Mediat, digikehitys.
- Julkisen sanan neuvosto (2014). Journalistin ohjeet. [Lainattu 14.5.2019]. https://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/.
- Katajamäki, Elina (2018). Miekka hihassa, kynä kädessä. Teoksessa Marko Vesterbacka (toim.). *Kun isolla kengällä astuu, jää jälki. Kahdeksan näkökulmaa poliisin työhön*. Poliisiammattikorkeakoulu, 111–133. https://www.polamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/polamkwwwstructure/78891_Valintakoekirja2018_artikkeli_pois12032019.pdf?5c04f775dba6d688
- Kellner, Douglas (2000). *Mediakulttuuri*. Tampere: Vastapaino.

- Kemppi, Sari & Janne Kivivuori (2004). *Rikosuutisoinnin määrä Yleisradion television pääuutislähetyksessä 1985–2003*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 63. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Kivikuru, Ullamaija (1999). Journalismin tutkimus. Teoksessa Elina Sana (toim.) *Tietopista mediapeliin – journalismin tutkimuksen näkökulmia* Juva: WSOY, 93–120.
- Kivioja, Pasi (2004). *Alaston lööppi. Millaiset uutiset myyvät tabloid-lehtiä – ja miksi? Lähitarkastelussa Ilta-sanomien lööpit, etusivut ja myyntiluvut vuonna 2002*. Tiedotusopin laitos. Tampere: Tampereen yliopisto. [Pro gradu -tutkielma]
- Kivivuori, Janne, Sari Kemppi & Mirka Smolej (2002). *Etusivujen väkivalta: väkivalta iltapäivälehtien etusivuilla, todellisuudessa ja ihmisten peloissa 1980–2000*. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Kolehmainen, Seppo (2018). Puhe poliisien valajuhlissa 16.11.2018. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwstructure/75850_Poliisiylijohtajan_Seppo_Kolehmaisen_puhe_Poliisin_valatilaisuudessa_Tampere.pdf?e2a5bc0e954bd688
- Koskinen, Iina (2018). *Tutkimuksella vaikuttaminen: haasteita ja oivalluksia*. [Lainattu 15.5.2019]. Tieteessä tapahtuu 36(6). <https://journal.fi/tt/article/view/76493>.
- Kotus (2018). *Klikkausjournalismi*. [Lainattu 16.5.2019]. Kielitoimiston sanakirja. <https://www.kielitoimistonanakkirja.fi/>.
- Kunelius, Risto, Elina Noppari & Esa Reunanen (2010). *Media vallan verkoissa*. Tampereen yliopisto, tiedotusopin laitos. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.
- Kunelius, Risto (2009). *Viestinnän vallassa – Johdatus joukkoviestinnän kysymyksiin*. Helsinki: WSOY.
- Laaksonen, Salla-Maaria & Matti Nelimarkka (2018). *Omat ja muiden aiheet: laskennallinen analyysi vaalijulkisuuden teemoista ja aiheomistajuudesta*. [Lainattu 1.12.2019] *Politiikka: Valtiotieteellisen yhdistyksen julkaisu* 60(2), 132–147.
- Laine, Antti & Riikka Turtiainen (2018). *Urheilujournalismi vallan vahtikoirana? Tapauskohtaisessa tarkastelussa huippu-urheilun muutostyötä käsittelevä uutisointi suomalaisissa sanomalehdissä*. *Media & viestintä – vuosikirja 2018*, 280–301. <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/77461>.
- Laki sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä 13.6.2003/460 (2003). [Lainattu 16.5.2019]. Finlex.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030460?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=julkaisu>.

Laki Yleisradio Oy:stä (1993). [Lainattu 16.9.2019]. Finlex.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931380>

Leino, Pirkko (2001). *Hyvää suomea*. Helsinki: Otava

Lindblom, Toni (2009). *Uuden median murros Alma Mediassa, Sanoma Osakeyhtiössä ja Yleisradiossa 1994–2004*. [Lainattu 8.5.2019]. Viestinnän julkaisuja 16. Väitöskirja. Helsingin yliopisto.
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/23384/uudenmed.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Luoma-aho, Vilma (2006). *Lupa toimia – Julkisorganisaatioiden sidosryhmäsuhteet*. Media & Viestintä, 29 (3). <https://doi.org/10.23983/mv.62389>.

Marjamaa, Patrik (2003). *Valtionhallinnon viestinnän muodostuminen joukkotiedotusvälineissä*. [Lainattu 20.4.2019]. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.
<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/91034/gradu00359.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

McCombs, Maxwell E. & Daniel L. Shaw (1972). *The Agenda-Setting Function of Mass Media*. Public opinion quarterly 36(2), 176–187.

MTV (2011). *Tutkija: Median toiminta tulee kyseenalaistaa Kestin tapauksessa*. [Lainattu 15.5.2019]. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/tutkija-median-toiminta-tulee-kyseenalaistaa-kestin-tapauksessa/1945580#gs.bc2fcj>

Mäkipää, Leena & Tuomo Mörä (2011). Henkirikos yhdistää. Teoksessa Esa Väliverronen (toim.) *Journalismi murroksessa*. Tallinna: Raamatutrukikoda / Helsinki: Gaudeamus.

Nikunen, Kaarina (2011). *Enemmän vähemmällä. Laman ja teknologisen murroksen vaikutukset suomalaisissa toimituksissa 2009–2010*. [Lainattu 15.5.2019]. Tampereen yliopisto, journalismin tutkimusyksikkö.
https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/65750/enemman_vahemmalla_2011.pdf?sequence=1.

Nordenstreng, Kaarle (1995). Median tehtävät yhteiskunnassa. Teoksessa Elina Sana (toim.) *Tieto-opista mediapeliin – journalismin tutkimuksen näkökulmia* Juva: WSOY.

Olkinuora, Hannu (2006). *Minne menet media?* [Lainattu 8.5.2019]. Elinkeinoelämän valtuuskunnan raportti. Helsinki: Taloustieto Oy. https://www.eva.fi/wp-content/uploads/files/1603_minne_menet_media.pdf.

- Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624. [Lainattu 20.5.2019].
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624>.
- Perustuslaki 731/1999 (1999). [Lainattu 14.5.2019]. Finlex.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990731>.
- Pesonen, Pirkko (2011). *Viestintäoikeuden käsikirja*. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Polamk (2019). *Tutkintokaavio*. [Lainattu 21.5.2019].
https://www.polamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/polamkwwstructure/23918_Tutkintokaavio_AMK.pdf?b054717520c6d588
- Poliisi (2019a). *Organisaatio*. [Lainattu 15.2.2019]. Poliisi.fi-verkkosivusto.
https://www.poliisi.fi/tietoa_poliisista/organisaatio.
- Poliisi (2019b). *Paikallispoliisi*. [Lainattu 15.2.2019]. Poliisi.fi-verkkosivusto.
https://www.poliisi.fi/tietoa_poliisista/organisaatio/paikallispoliisi
- Poliisi (2019c). *Valtakunnalliset yksiköt*. [Lainattu 20.5.2019]. Poliisi.fi-verkkosivusto.
https://www.poliisi.fi/tietoa_poliisista/valtakunnalliset_yksikot
- Poliisi (2019d). *Sisäisen ja ulkoisen viestinnän käsikirja*. [Lainattu 22.5.2019].
Poliisi.fi-verkkosivusto.
https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwstructure/15034_POLIISI_viestintakäsikirja_v090511.pdf?30307aa9fc6ed588
- Poliisi (2019e). *Pohjanmaan poliisilaitos*. [Lainattu 7.11.2019]. Poliisi.fi-verkkosivusto.
<https://www.poliisi.fi/pohjanmaa>
- Poliisi (2015). *Poliisin toimintaan liittyviä tilastoja tammi-kesäkuulta*. [Lainattu 8.11.2019] Poliisi.fi-verkkosivusto, Sisä-Suomen poliisilaitos.
https://www.poliisi.fi/sisa-suomi/tiedotteet/1/0/poliisin_toimintaan_liittyvia_tilastoja_tammi-kesakuulta_36479
- Poliisihallitus (2015a). *Poliisin viestintä – Nykytila, strategia ja kehittämisaalueet 2015–2018*. [Lainattu 15.3.2019] Poliisihallituksen julkaisusarja.
https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwstructure/37186_Poliisin_viestinta_Poliisihallituksen_julkaisusarja_2-2015.pdf?7c6b75a9fc6ed588
- Poliisihallitus (2015b). *Poliisin hallinto- ja tukitoimintojen keskittäminen. Toiminnalliset keskittämismahdollisuudet ja niiden HTV – muutosvaikutukset [sic]*. [Lainattu 21.5.2019] Poliisihallituksen julkaisusarja 3/2015.
https://www.poliisi.fi/tietoa_poliisista/julkaisut/julkaisu/julkaisu_3_2015?docid=38384

- Poliisihallitus (2015c). *Poliisin viestintämääräys*. [Lainattu 21.5.2019]
https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/37187_Poliisin_viestintamaarays_1.6.2015-31.12.2018.pdf?d6cd77a9fc6ed588
- Poliisilaki 872/2011. [Lainattu 25.2.2019]. Finlex.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110872>
- Reuters Institute (2018). Digital News Report 2018. [Lainattu 15.5.2019].
<https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/digital-news-report-2018.pdf>.
- Rikoslaki 19.12.1889/39. [Lainattu 8.11.2019]. Finlex.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>
- Ruokamo, Katja (2010). *Poliisin viranomaistiedottaminen kriittisestä näkökulmasta*. [Lainattu 16.5.2019]. Pro gradu -tutkielma. Viestintätieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto.
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/24121/URN:NBN:fi:jyu-201006031991.pdf?sequence=1>.
- Räisänen, Kari (2019). *Hallinto-oikeuden emeritusprofessori tyrmää sisäministeri Ohisalon saaman kritiikin: Selvityspyynnö normaalia toimintaa ministeriltä*. [Lainattu 22.10.2019]. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006281640.html>
- Saari, Juho, Miia Behm & Krista Lagus (2017). Sosiaalipummi! Moraalipaniikki 2010-luvun Suomessa. Teoksessa: Juho Saari (toim.). *Sosiaaliturvariippuvuus. Sosiaalipummit oleskeluyhteiskunnassa?*. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy, 207–232.
https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100775/Saari_Sosiaaliturvariippuvuus.pdf?sequence=1
- Salokorpi, Jussi (2017). *HS perustelee viestikookeskusjuttuaan: Median tehtävä on valvoa ja kansalaisilla on oikeus tietää*. [Lainattu 16.5.2019] Yle.
<https://yle.fi/uutiset/3-9981012>.
- Salomäenpää, Minna (2019). Haastattelu sähköpostin välityksellä. Yle Pohjanmaa.
- Salovaara-Moring, Inka (2004). Kohti mielikuvien maantiedettä. David Harvey ajan ja paikan teoreetikkona. Teoksessa: Tuomo Mörä, Inka Salovaara-Moring & Sanna Valtonen (toim.). *Mediatutkimuksen vaeltava teoria*. Helsinki: Gaudeamus.
- Seppänen, Janne & Esa Väliaverronen (2012). *mediayhteiskunta*. Tampere: Vastapaino / Tallinna: Raamatutrukikoda.

- Sisäasiainministeriö (2001). *Paikallispoliisin ulkoinen tiedottaminen. Kehittämishankkeen loppuraportti*. [Lainattu 15.3.2019]. Poliisiosaston julkaisu 16/2001. https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/44a27f10-2830-4e25-b031-ab898b781333/97fdf89f-ac35-41c2-aec3-23daa859fd14/JULKAISU_20080305140924.pdf
- Smolej, Mirka (2011b). *News Media, Crime and Fear of Violence*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 257, Helsinki.
- Smolej, Mirka (2011a). *Rikosuutisoinnin muutokset*. [Lainattu 21.10.2019]. Haaste 4/2011. Rikosentorjuntaneuvosto ja oikeusministeriö. <https://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste42011/rikosuutisoinninmuutokset.html>
- Soramo, Liisa (2019a). *Pohjanmaan poliisin tutkinnanjohtaja avointen juttujen työmäärästä: ”Haasteita riittää” – Yhdellä tutkijalla voi olla jopa satoja juttuja kerrallaan*. [Lainattu 7.11.2019] Ilkka. <https://www.ilkka.fi/tilaajalle/maakunta/pohjanmaan-poliisin-tutkinnanjohtaja-avointen-juttujen-tyomaarasta-haasteita-riittaa-yhdella-tutkijalla-voi-olla-jopa-satoja-juttuja-kerrallaan-1.3123106>
- Soramo, Liisa (2019b). *Poliisien määrä kasvane arviolta 60–80 henkilöllä ensi vuonna – Osa rikoksista jää resurssipulan vuoksi selvittämättä tällä hetkellä*. [Lainattu 7.11.2019] Ilkka. <https://www.ilkka.fi/tilaajalle/maakunta/poliisien-maara-kasvane-arviolta-60-80-henkilolla-ensi-vuonna-osa-rikoksista-jaa-resurssipulan-vuoksi-selvittamatta-talla-hetkella-1.3140049>
- SPJL (2018). *SPJL: Alkoholilain uudistus ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta lisäävät poliisien tehtäviä – tarve 700 uudelle poliisille*. https://www.spjl.fi/liitto/ajankohtaista/uutiset/spjl_alkoholilain_uudistus_ja_jarjestaytyneen_rikollisuuden_torjunta_lisaavat_poliisien_tehtavia_tarve_700_uudelle_poliisille.4149.news
- SPJL (2015). *Tilastoja*. [Lainattu 7.1.2019]. <https://www.spjl.fi/viestinta/mediapankki/tilastoja>.
- Suhonen, Pertti (1994). *Mediat me ja ympäristö*. Helsinki: Hanki ja jää.
- Talouselämä (2015). *Suomalaisessa ruokapakkauksessa virheellinen merkintä - ”Tuote on vaarallinen...”*. [Lainattu 15.5.2019]. <http://www.talouselama.fi/uutiset/suomalaisessa-ruokapakkauksessa-virheellinen-merkinta-tuote-on-vaarallinen-6063824>.
- Tekoniemi, Sarianne (2019). Henkilökohtainen haastattelu. I-Mediat. Seinäjoki.

- Tilastokeskus (2019). Käsitteet. [Lainattu 15.1.2019].
<https://www.stat.fi/meta/kas/index.html>.
- Tilastokeskus (2018). *Suomi maailman kärjessä*. [Lainattu 20.5.2019]
<https://www.stat.fi/tup/satavuotias-suomi/suomi-maailman-karjessa.html>
- Toimittajat ilman rajoja (2019). *Suomi nousi lehdistönvapauden kakkosmaaksi, kertoo World Press Freedom Index*. [Lainattu 16.5.2019].
<https://www.toimittajatilmanrajoja.fi/uu/suomi-nousi-lehdist%C3%B6nvapauden-kakkosmaaksi-kertoo-world-press-freedom-index>.
- Virtapohja, Kalle (2000). Rikoksen uhri ei paljoa paina. [Lainattu 16.5.2019] Teoksessa Noppari, Elina & Sinikka Torkkola. *Journalismikritiikin vuosikirja 2000*. Tampereen yliopisto, tiedotustutkimus 1/2000.
<https://journal.fi/mediaviestinta/issue/view/4320>.
- Vuokko, Pirjo (2010). *Nonprofit-organisaatioiden markkinointi*. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Vuorensyrjä, Matti & Monica Fagerlund (2018). *Poliisibarometri 2018*. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 130.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/150940/Polamk_raportteja_130_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Väliverronen, Esa (2011). Journalismin muutoksia jäljittämässä. Teoksessa Esa Väliverronen (toim.) *Journalismi murroksessa*. Tallinna: Raamatutrukikoda / Helsinki: Gaudeamus.
- Väliverronen, Esa (2009). Journalismi kriisissä? Teoksessa Esa Väliverronen (toim.) *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Hakapaino.